

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)

Medie- och kommunikationsvetenskap

"Sjuning, åttning, nining,

Tidning!"

– Förskolebarns föreställningar om dagstidningen

Ett examensarbete, HT 2008

Av: Therese Blomqvist & Maja Norin

Handledare: Jenny Wiik

Abstract

- Titel:** Sjuning, åttning, nining, Tidning! – Barns föreställningar om dagstidningen
- Författare:** Therese Blomqvist och Maja Norin
- Handledare:** Jenny Wiik
- Kurs:** Medie- och kommunikationsvetenskap, examensarbete
Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)
Göteborgs universitet.
- Termin:** Höstterminen 2008
- Syfte:** Syftet med vår studie är att undersöka vad barn i förskoleåldern har för uppfattningar om dagstidningen.
- Metod:** Uppsatsen är en kvalitativ fallstudie vars material utgörs av personintervjuer.
- Material:** Analysen genomfördes på 40 barn på tre olika förskolor med olika demografiska egenskaper. Analysen syftar till att undersöka om den sociala kontexten spelar in i barnens uppfattningar om och omkring dagstidningar.
- Huvudresultat:** Vårt resultat pekar på att förskolebarn har en god kunskap om dagstidningen, trots att de själva inte kan läsa tidningen. Förskolebarn kan förstå begreppet nyheter, trots att detta kräver en relativt hög abstraktionsnivå. Vi upplever oss finna en skillnad i antalet prenumeranter beroende på vilken skola barnen tillhör, vi hittar dock ingen nämnbar skillnad inom barnens definition av dagstidningen

Innehållsförteckning

Executive Summary	1
1.0 Problematisering	3
2.0 Tidningen i Skolan	5
3.0 Syfte och frågeställningar	6
4.0 Begreppsdefinition	7
5.0 Teori och tidigare forskning.....	8
5.1 Förändring av mediasamhället	8
5.2 Barns medieanvändning.....	10
5.3 I en sexårings huvud.....	15
5.4 Språkutveckling	17
6.0 Metod.....	19
6.1 Metodval – kvalitativ studie	19
6.2 Att intervjua barn	19
6.3 Urval.....	21
6.4 Tillvägagångssätt	22
6.5 Validitetsdiskussion.....	25
7.0 Resultat och analys.....	27
7.1 Att tolka svar ifrån barn.....	27
7.2 Barnens generella föreställningar om tidningen	28
7.3 Är tidningen utan avsändare?	32
7.4 Barnens uppfattning om nyheter	33
7.5 Barnens generella genreförståelse.....	35
7.6 Vem läser dagstidningen?	36
7.7 Varför läser vi dagstidningar?	38
7.8 Sociala och demografiska skillnader mellan de tre skolorna	40
7.9 Skillnader i uppfattningen om dagstidningen mellan de tre skolorna	41
7.10 Relation mellan god kännedom och god uppfattning.....	42
8.0 Slutdiskussion	46
8.1 Förslag på åtgärden och vidare forskning.....	48

Referenser

Bilaga 1 – Intervjuguide

Bilaga 2 – Brev till skolorna

Bilaga 3 – Kodschema

Executive Summary

På uppdrag av Tidningen i Skolan (TiS) har vi genomfört en studie om förskolebarns uppfattningar om dagstidningen. Tidigare forskning kring medieanvändning hos barn i denna ålder fokuserar främst på tv, film och dataspel. Den knappa forskning som gjorts om barn och ungdomars dagstidningsläsande handlar sällan om så pass unga barn som förskoleåldern, då läskunskapen i denna ålder är låg. Kunskapen om hur barn uppfattar dagstidningar behöver därför utvecklas. Vi anser att barn mycket väl kan ha en uppfattning om dagstidningen trots att de möjligen inte kan bruka detta medie i traditionell mening. Denna undersökning är intressant att ta del av för aktörer inom tidningsbranschen samt för vår uppdragsgivare, då de senaste årens förändringar inom medielandskapet gör det ännu viktigare nu än förr att tidigt skapa vanan av att läsa och konsumera dagspress. Med dagstidning syftar vi i denna studie till en betald papperstidning.

Då tidigare forskning kring barns uppfattningar av dagstidningen är nästintill obefintlig har vi utgått ifrån två utav Olesens (2003) perspektiv av hur barn använder sig av medier överlag. Inom *konstruktivismen* ser man barn som aktiva och kreativa i sitt medieanvändande, och inom *kontextualismen* tittar forskaren på sammanhanget och det sociala rummet omkring texten eller medieinnehållet. Detta påverkas av tekniska, ekonomiska, kulturella och organiserade faktorer inom medielandskapet.

Vid insamlingen av det empiriska materialet använde vi oss av kvalitativa personintervjuer med barn i förskolan. Med förskolebarn menar vi i denna undersökning barn i åldern 5-7 år som går i en förskoleklass. Utifrån det kontextualistiska perspektivet valde vi att intervjua barn i förskolan på tre olika skolor där vi antog att barnen kom från olika sociala bakgrunder. Vi genomförde intervjuer med 10-25 barn per förskoleklass och sammanlagt intervjuades 40 barn.

Resultatet visar att nästan hälften av barnen direkt associerade ordet tidning med just en dagstidning, däremot var det relativt få av barnen som kunde beskriva vad skillnaden mellan en bok och en tidning var. Trots att de flesta barnen anger att de inte läser dagstidningen har

alla barn en föreställning av vad en dagstidning är, en majoritet anger även att man hittar nyheter i dagstidningen. Flera av barnen saknade dock helt tankar om avsändare och mottagare kring tidningen och förstod tidningen endast som en del av posten. Trots att vi kunde urskilja olikheter över hur många av barnen som hade dagstidning hemma beroende på vilken skola de gick på, så märkte vi en relativt liten skillnad på barnens uppfattningar om tidningen.

Det massmediala samhället blir allt mer komplext och våra valmöjligheter inom mediekonsumtionen ökar hela tiden, trots detta visar vår undersökning på att barnen uteslutande associerar dagstidning med papperstidning och inte med t.ex. tidning på Internet. Våra personliga reflektioner under detta arbete var att barnen hade överraskande goda kunskaper om dagstidningar, och utifrån detta anser vi att TiS har goda förutsättningar att arbeta mot förskolan i framtiden.

1.0 Problematisering

Dagstidningsmarknaden genomgår idag fortfarande en del av en förändringsprocess. Forskning om branschens utveckling har aktivt spekulerat om nya mediers påverkan och risken för papperstidningens död. Dagstidningen har fått ny konkurrens, både från elektroniska medier och från gratistidningar i pappersformat som t.ex. Metro. Det massmediala samhället blir allt mer komplext och våra valmöjligheter inom mediekonsumtionen ökar hela tiden. Mediekonsumtionen blir allt mer selektiv, vilket kan ses som ett hot för de mer traditionella medierna. Detta i relation till ett samhälle där många livsvillkor förändrats och där den klassiska kärnfamiljen alltmer upplöses. Ett förändrat samhälle innebär idag t ex att fler vuxna lever i ensamhushåll samt får barn i senare ålder än tidigare decennier. Unga vuxna ägnar även idag större tid av sitt liv åt individuella intressen som t ex att resa, framför familj och jobb. Bostadsmarknaden under 2000-talet i kombination med en mer flexibel arbetsmarknad har även bidragit till att fler unga vuxna flyttar oftare, samt i högre utsträckning har tillfälliga boendeförhållanden med andra- och tredjehandskontrakt. Att ha ett flexibelt och tillfälligt boende innebär vanligen att man väntar med att skaffa en prenumeration på en dagstidning samt söker sig till alternativa mer flexibla medier. Med utgångspunkten från detta blir det ännu viktigare för aktörerna inom tidningsbranschen nu än förr att tidigt skapa vanan av att läsa och konsumera dagspress (Hadenius & Weidbull:2007:401-412 & 129-131, Sundin:2004:66 & 13, Andersson:2005:127-128).

Tidigare forskning kring medieanvändning hos barn fokuserar främst på tv, film och dataspel. Forskning om dagspress har tidigare fokuserat främst på vuxna. Ett exempel på detta är en stor undersökning rörande medievanor i Europa för barn i åldern sex till sjutton, där tidningar var det enda mediet som inte ingick (Livingstone m.fl:1999:41, Sundin:2004:14). Den absolut vanligaste formen av forskning rörande barns relation till medier behandlar hur barnen påverkas av medievåld och fokus har under de senaste åren legat på forskning om effekt och påverkan. Många utav dessa studier är kvantitativa och behandlar främst hur ofta och hur länge barn ägnar sig åt olika medier (Tuftte:1999:205 & Qvarsell:1997:25-26). Sundin anser dock att det inte är särskilt märkligt att dagstidningar och barn ej i hög utsträckning varit föremål för forskningen, då tidningen anses vara ett vuxenmedium (Sundin:1999:66). Den knappa forskning som gjorts om barn och ungdomars dagstidningsläsande handlar sällan om så pass unga barn som förskoleåldern då läskunskapen i denna ålder är låg (Sundin:2004:14).

Vi anser trots detta att barnen kan ha en uppfattning och en förståelse av dagspressen som medie, trots att de inte kan bruka den i traditionell bemärkelse. Med detta som utgångspunkt anser vi därför denna undersökning vara intressant. Vi kommer även att titta på barnens tankar och uppfattningar om vad en nyhet är då dagstidningen till största del innefattar nyheter.

Vi har även för avsikt att inom denna uppsats undersöka huruvida det går att urskilja olikheter inom förståelsen och uppfattningen mellan barn med skild social och demografisk bakgrund. Dessa kan vara t ex etnicitet, kön, generation, kulturella bakgrunder och familjeförhållanden som tillsammans med omgivningar har stor inverkan på människors medieanvändande (Olesen:2003:17-19, Jacobson:2005:30). Socialstrukturer som inkomst, utbildning, var man växt upp samt tidigare erfarenheter är betydande för de val vi gör inom vår mediekonsumtion. Detta inkluderar både vilka medievänor vi har, samt vilka förväntningar vi har på de medier vi konsumerar (McQuail:2005:421). Då vi tittar på den svenska dagstidningskonsumtionen utgörs de lågfrekventa läsarna av resurssvaga grupper så som unga vuxna, lågutbildade arbetare samt ensamstående. De högfrekventa läsarna utgörs av tjänstemän, äldre, högutbildade, gifta samt samboende (Färdigh:2008:316). Den kanske mest omskrivna sociala eller demografiska aspekten inom forskning, och inte minst just medieforskning är genus. Då barn inte är den tänkta publiken för dagstidningar så har vi ingen möjlighet att utgå från forskning om publik eller målgrupp då vi undersöker skillnader mellan dessa barngrupper. Dock var det möjligt att undersöka barnens föreställningar om tidningens tänkta målgrupp utifrån ett genusperspektiv vilket diskuteras i resultatet. Den uppdelningen vi gör mellan barnen utgår endast från vilka förskolor de tillhör (se *metod, urval*). Inom medieforskning om barn är det vanligt förekommande att samtliga barn klumpas ihop till en heterogen grupp. Få studier fokuserar därför på de sociala och demografiska aspekterna, vilket självklart även spelar roll i barnens värld då de föds in i rollen av en specifik kulturell-, ekonomisk- och genusanpassad medborgare (Olesen:2003:15-17). Med detta arbete syftar vi till att bredda den akademiska kunskapen inom det hittills relativt utforskade ämnet *barns uppfattningar om dagstidningar*. Men även att påvisa att de sociala skillnaderna kan påverka även barn i sådan ung ålder som förskolan, vilket kan motivera till vidare forskning inom ämnet.

2.0 Tidningen i Skolan

Denna uppsats är utsatt på uppdrag av Tidningen i Skolan (TiS). TiS verksamhet vänder sig till lärare och har i uppgift att hjälpa skolan med undervisningen om och med dagstidningar. TiS har som uppgift att nå ut till skolelever ifrån förskolan till vuxenutbildning. Verksamheten har funnits i Sverige sedan 1963 och TiS har idag sin motsvarighet i mer än 30 länder över hela världen. Bakom Tidningen i Skolan står Tidningsutgivarna och dess medlemmar, Sveriges dagstidningar.

TiS jobbar idag inte strukturerat mot förskolan, dock går det att på deras hemsida finna tips och idéer om hur man som lärare kan integrera tidningen i undervisningen även för de minsta. Exempel som där ges är t ex jobba med något som heter ”collage och bilder”, där barnet får klippa ut bilder som gör dem arga respektive glada, läraren ska därefter prata med barnet om varför de känner på detta sätt. Ett annat exempel är att läraren kan jobba med att ”introducera tidningen” genom att ge barnen varsin tidning att bläddra i. Därefter kan läraren föra ett samtal om dagstidningen medan barnen får bläddra fritt. Dessa övningar vänder sig till barn mellan 5-7 år (www.tidningeniskolan.se).

Då denna typ av undersökning tidigare inte har genomförts så saknas ett kunskapsunderlag om hur förståelsen och kännedomen av dagstidningar ser ut hos barn i förskoleåldern. Detta underlag är av betydelse för TiS för att veta huruvida det är möjligt att arbeta mot barn inom denna ålderskategori. Med detta som utgångspunkt vill nu TiS få en studie utförd om hur barn i förskoleåldern uppfattar dagstidningen.

3.0 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna uppsats är;

Att undersöka vad barn i förskoleåldern har för uppfattningar om dagstidningen.

Utifrån detta syfte har vi utformat följande tre frågeställningar:

1. Hur definierar barn i förskoleåldern ordet tidning?

Med detta vill vi titta på vad barn främst associerar tidningen med, hur väl förstår barn mediet och användningen av detta? Vilken typ av tidning associerar barnen främst till och varierar uppfattningen och förståelsen mellan olika typer av tidningar? Här ingår även vad barnen har för uppfattning om tidningens avsändare.

2. Hur definierar barn i förskoleåldern en nyhet?

Har barn i denna ålder en uppfattning om vad nyheter är och inom vilka medier man kan finna nyheter? Innehar barn i förskoleåldern tillräckligt utvecklad abstraktionsnivå i sitt tankemönster för att förstå något så komplext som att andra saker sker på andra sidan jorden samtidigt? Finns det ett intresse för dessa relativt små barn att ta del av nyheter samt har barnen en uppfattning om varför man bör ta del av nyheter?

3. Kan vi urskilja olikheter, i barnens uppfattningar och åsikter om dagstidningar, mellan barn med skilda sociala och demografiska bakgrunder?

Här vill vi undersöka hur uppfattningen om dagstidningen skiljer sig åt mellan barn i tre olika skolor vilka innefattar elever med skilda sociala och demografiska förutsättningar. Genom detta vill vi undersöka de kontextuella aspekternas inverkan på barnens kännedom och uppfattning om dagstidningen samt relationen mellan dessa.

Genom att besvara dessa frågeställningar anser vi att oss uppnå uppsatsens syfte.

4.0 Begreppsdefinition

Här vill vi påpeka att det mycket breda begreppet *barn* inom denna undersökning främst innefattar svenska barn. Då vi endast anger *barn* så innebär detta i allmänhet barn inom den västerländska världen i vår tid, och i synnerlighet barn i Sverige.

Då vi tidigare angett att den aktuella åldersgruppen för denna undersökning är *barn i förskoleåldern* vill vi här förtydliga vad vi inom denna undersökning menar med begreppen *förskoleålder* eller *förskolebarn*. Tidigare användes ordet *förskola* för det sista året på dagis innan barnet började i skolan, vilket tidigare var ett rekommenderat men ej obligatoriskt förberedande år. Numera innebär förskola det samma som tidigare dagis, nämligen verksamhet för barn från 1-5 år. Detta medan förskola har bytt namn till förskoleklass vilket innefattar barn mellan 5-6 år samt regleras av lagen om skolplikt. De barn som är 5 år har ännu inte hunnit fylla 6 år (fyller senare under året) eller har påbörjat förskoleklassen ett år tidigare. Då detta namnbyte är relativt nytt och okänt för allmänheten så har vi valt att använda oss av det gamla namnet *förskola* samt *förskolebarn* eller *förskoleålder* istället för exempelvis ”förskoleklassåldern”. Med detta menar vi främst barn som fyllt 6 år men även de barn som ännu inte fyllt. I skolan på landsbygden var även förskoleklassen sammanslagen med första klassen (klass 1) och skolan använder sig av ett flexibelt system för att gå vidare till nästa klass baserat på barnens individuella kunskapsnivå. Detta innebär att några av barnen i förskoleklassen är sju år medan andra barn påbörjar klass 1 redan som sexåringar. På grund av detta valde vi att intervjua samtliga i klassen, både ”förskolebarn” och ”ettor”. Vår undersökning innefattar därför barn i åldern fem, sex och sju år. Dock är de allra flesta av barnen sex år, vilket innebär att det är inom denna ålderskategori som vår teoretiska fokus har hamnat.

Med begreppet *dagstidningar* syftar vi i denna undersökning till en betald nyhetstidning i pappersformat. Vi inkluderar med andra ord varken gratistidningar eller elektroniska tidningar om inte annat anges. Detta på grund av att tidsbrist krävde att vi avgränsade oss, samt att det enligt vår uppfattning är mindre relevant för vår uppdragsgivare TiS att få kunskap om barnens uppfattningar kring dessa tidningsformer, då deras verksamhet rör betalda nyhetstidningar i pappersform.

5.0 Teori och tidigare forskning

Vi anser att det är av stor vikt att inom denna undersökning utgå ifrån tidigare forskning om barns användning av dagstidningar. Här har vi för avsikt att bygga vidare på Sundins bok *seriegubbar och terrorkrig* som behandlar föreställningen om dagstidningar hos barn i årskurs 4-6. Det vi bidrar med genom denna uppsats utöver Sundins omfattande undersökning är med andra ord hur yngre barn i förskoleåldern uppfattar dagstidningen. I motsats till Sundin har vi inte för avsikt att beröra hur barn framställs och innefattas i dagstidningar (Sundin:2004).

I följande avsnitt kommer vi kortfattat att redogöra kring forskning om förändring av medielandskapet då detta i synnerlighet berört tidningsmarknaden. Därefter har vi för avsikt att presentera barns position i detta förändrade medielandskap genom att titta på hur barns medievanor ser ut idag. Vidare kommer vi att diskutera hur tankemönster och abstrakt resonemang fungerar hos barn inom vår aktuella ålderskategori, detta för att undersöka sexåringens möjlighet och intresse att ta del av en dagstidning. Slutligen presenteras åldersgruppens normala språkutveckling mycket kortfattat. Genom denna teori syftar vi till att möjliggöra en förståelse för tolkning och analys av det empiriska resultatet i denna undersökning.

5.1 Förändring av mediasamhället

Sverige är idag ledande i världen i form av tidningsläsande och ligger bland de fem tidningstätaste länderna. Dagstidningen är fortfarande svenska folkets främsta källa till information (Hadenius & Weibull:2005:85, Färdigh:2008:315). Framväxten av nya medier och ett förändrat medieutbud har inte ändrat det faktum att sju av tio svenskar i åldern 15-80 läser en morgontidning under en genomsnittlig dag. Under de två senaste decennierna har man dock upptäckt en nedåtgående trend för betaltidningar (Färdigh:2008:317). Traditionella nyhetsmedium som t.ex. morgontidningar minskar och andelen som uppfattar sig som regelbundna tidningsläsare har minskat. Detta främst till följd av att dagstidningsmarknaden haft problem med att attrahera unga läsare och lågresursgrupper (Hadenius & Weibull:2005:443&455). Det sjunkande dagstidningsläsandet behöver dock inte innebära att tidningsläsandet minskar då många av dem som sviker den betalda dagspressen istället väljer

att läsa gratistidningar eller ta del av tidningen på Internet (Färdigh:2008:313-314). Framgångarna för Metro visar på att tidningsläsandet fortfarande är högt, även bland invandrare och unga, men att intresset för att betala för tidningen inte är lika stort som för att läsa den (Hadenius & Weibull:2005:444). Att ta del av en nyhetstidning i dessa kanaler har kommit att spela en allt större roll i det differentierade mediasamhälle vi lever i idag och dagspressen arbetar för att vidga läsekretsen genom att öka nyhetskonsumtionen via flerkanalpublicering (Färdigh:2008:314-315).

Trots den nya teknikens frammarsch i medielandskapet är dagstidningsläsandet i pappersformat relativt stabilt i Sverige, dock kan man se tendenser till förändringar som hänger samman med åldersgrupper och generationsskiften (Nilsson:2005:141). Trenden visar att morgontidningsläsning i åldern 15-29 fortsätter nedåt och år 2007 nåddes en bottennotering i morgontidningsläsandet hos denna åldersgrupp med de lägsta siffrorna på över tjugo år (Färdigh:2008:320). Även kvällstidningsläsandet i denna åldersgrupp minskar stadigt. Detta kan vara en effekt av att allt fler unga väljer att använda sig av andra mediekkanaler så som gratistidningar och Internet (Färdigh:2008:321). Medan både dagstidningen och kvällstidningen minskar i upplaga i pappersformat ökar nättidningsläsandet, det är dock framförallt kvällstidningen som berörs av detta. Enligt Färdigh kommer prenumerationerna och de regelbundna läsarna av morgontidningen minska ytterligare i framtiden (Färdigh:2008:327). Mönstret visar att den yngre generationen inte kommer att läsa morgontidningen i samma utsträckning som föregående generationer (Nilsson:2005). Wadbring och Weibull anser att varje generation inskolas med nya medier och att varje generation växer upp med olika medier som kommer att bli betydande för dem (Wadbring & Weibull:2005:251).

Mediekonsumtionen blir som tidigare nämnts allt mer selektiv och medievalen baseras till stor del på de olika generationernas behov, intressen och förväntningar på medieinnehållet (Hadenius & Weibull:2005:455). Idag dominerar vår medieanvändning av 40-talisterna och i denna generation är dagstidningen en viktig del av vardagen. I och med detta kan man anta att dagstidningsläsandet kommer att vara relativt stabil en tid framöver, men frågan är i vilken

mån dagstidningsläsningen i pappersformat kommer att stå sig i konkurrensen till den nya tekniken och gratisalternativen vid ett generationsbyte (Wadbring & Weibull:2005:251-252).

Den nya tekniken och det förändrande medielandskapet har fram till idag till största del fungerat som ett komplement till de traditionella medierna, samt i första hand bidragigt med möjligheter till interaktivitet (Hadenius & Weibull:2005:446). Detta har medfört att vi idag är allt mer aktiva i vår medieanvändning till skillnad mot förr då mediepubliken ansågs vara passiva medieanvändare (McQuail:2005:403). Vad publiken tar del av i medierna i dagens mediesamhälle har blivit allt mer komplext. Hur vi kombinerar medier utgår enligt Hadenius & Weibull från två dimensioner; informationens nivå och innehållets karaktär i form av förströelse- och nyhetsanvändning (Hadenius & Weibull:2005:455). Att vi idag har en större frihet att anpassa medierna efter våra egna förutsättningar och önskemål gör det svårt att förutse vilken roll de olika medierna kommer att spela för den nya generationen (Sundin:2004:24). Vad vi vet är att morgontidningarna kommer att behöva jobba hårdare för att behålla sin publik i framtiden. Den nya generationen växer i större mån upp i hushåll utan morgontidning vilket innebär att de inte möter dagstidningen hemma på samma sätt som förr. Även förutsättningarna i vårt medieanvändande kommer att påverka morgontidningsläsandet, det expanderande medieutbudet innefattar större valmöjligheter i hur vi väljer våra medier. Detta i relation till att den nya generationen kan komma att välja nya och mer moderna medier för att bryta sig loss från gamla traditioner och viljan att skaffa sig nya vanor, gör att morgontidningen inte längre kommer att vara en självklarhet i framtiden (Nilsson:2005:157-158).

5.2 Barns medieanvändning

Förändringen av mediesamhället påverkar självklart även barn. Dock är det inte självklart att barn här räknas in bland övriga mediekonsumenter då de till relativt liten del själva väljer vad de konsumerar. Då tidigare forskning om barn och dagstidningar är för ofullständig för att använda som främsta referens så har vi valt att titta på hur barn använder sig av övrig media. Detta för att få en uppfattning om åldersgruppens förmåga och intresse för ett brett

medieutbud, samt för att ringa in hur den aktuella generationen ställer sig till dagens mediesamhälle.

För att förstå hur vi inom denna uppsats har valt att se på barns medieanvändning behöver vi utgå ifrån någon form av teoretisk plattform. I kapitlet *why do we study children's media use the way we do* diskuterar Olesen tre fundamentala perspektiv som har präglar forskning om relationen mellan barn och medier, nämligen; *essentialism*, *konstruktivism* och *kontextualism*. Inom essentialismen tillskrivs att barn innehar specifika "barnegenskaper", vilka gör dem olika från oss vuxna. Dessa egenskaper används enligt Olesen som ursäkter för att särbehandla barn. Inom essentialismen är det heller inte av betydelse inom vilken tid eller inom vilken social och kulturell kontext som barnen använder sig av medier. Det är här viktigt att nämna att detta är Olesens indelade riktningar, det är med andra ord inte säkert att författarna själva hade valt att kalla sig för essentialister. Vi har även valt att inte använda oss av detta perspektiv då det inte är relevant för vår studie. Inom konstruktivismen ser man barn som aktiva och kreativa i sitt medieanvändande. Barnen skapar själva mening inom medieinnehållet. Perspektivet innefattar att det är läsaren som i själva processen av att läsa skapar texten. Detta innebär att ingen tolkning av ett medieinnehåll kan vara mer rätt än något annat. Då samtliga tolkningar är individuella går det ej att urskilja några mönster inom t ex en särskild generation. Kontextualismen innefattar hur texter är producerade, t ex om dessa är skapade med syftet att underhålla eller lära (Olesen:2003:22-26). Ordet kontext kan även förklaras som meningssammanhang (Qvarsell:1997:67). Inom detta perspektiv tittar forskaren på sammanhanget och det sociala rummet omkring texten, eller medieinnehållet. Detta påverkas av tekniska, ekonomiska, kulturella och organiserade faktorer inom medielandskapet (Olesen:2003:22-26). Av dessa perspektiv är det kontextuella det mest relevanta för vår undersökning då vi vill urskilja mönster mellan olika grupper av barn utifrån skilda sociala och demografiska bakgrunder.

Då barn inte använder sig av medier i ett socialt eller kulturellt vakuum så måste mediernas roll och eventuella effekter ses i samspel med barnets personlighet och behov. Hur barn använder medier är kopplat till både den sociala situationen och till barnets familjs och kompisars medieanvändning. Barn i dagens samhälle spenderar stor del av sin tid på något slags medie (Valkenburg:2004:1). Hur stort utrymme medierna spelar under ett barns uppväxt beror delvis på vilken betydelse och roll skolan, kamraterna och familjen har i barnets liv. Detta beror på att ett barn som befinner sig i en bristfällig eller otillfredsställande social

situation kan använda medier som en flyktväg eller ett substitut ur denna situation. Likväl kan de fungera som ett komplement eller en resurs för dessa barn (Johnsson-Smaragdi:1999:35). Barn och ungdomar är ofta tidiga med att ta till sig nya medier. Detta ger att hushåll med barn har den högsta andelen användare inom både traditionella och nya medier (Livingstone m.fl: 1999:41).

Som tidigare nämnts finns det en hel del forskning som väljer att betrakta barn som en separat grupp för medieanvändning, detta behöver dock inte betyda att barn är passiva i sitt medieanvändande. Tvärtom anses de enligt t ex Kundanis som aktiva i sitt val av medier (Kundanis:2003:4-5). På vilket sätt barn förhåller sig till medieinnehåll beror på var de befinner sig i utvecklingsstadiet och reaktionerna skiljer sig därför från de vuxnas (Kundanis:2003:52). Hur medier används och tolkas bör förstås som en läroprocess där barn gradvis med åldern samlar på sig erfarenhet och kompetens. Inom familjen och skolan kan medieanvändande ses som ett störande moment i barnets naturliga utveckling, vilket skapar en diskussion om vilka eller vilket medie som är positivt eller negativt för barnet att ta del av inom en viss ålder (Rydin:2003:19). De senaste åren har marknaden för utbildande underhållning för unga barn i förskoleåldern ökat. Detta innefattar magasin och läroböcker, men även nu på senare tid, leksaker, DVD och dataspel (CD-rom). Dessa vänder sig även till så unga barn som spädbarn, t ex "baby Einstein" (Buckingham:2007:33).

Barnens kunskapsutbildning kan sägas vara indelad i två olika kulturer; barnkultur och skolkultur. Under barnkultur ingår fritidssektor, kommersiell underhållning, lek och frihet. Under skolkultur ingår skola, icke-kommersiell underhållning, inläring och tvång. Dataprogram är ett exempel på något som ingår under båda av dessa kulturer (Qvarsell:1997:67).

Barnens intresse för massmedier växer alltmer från att de börjar skolan (Kundanis:2003:25). Redan innan tvåårsåldern kan man märka att barnen hittat sina egna personliga favoriter inom det medieinnehåll de tillåts att ta del av (Rönnerberg:2008:178). Då barnen uppnått blöjåldern kan en könsuppdelning inom deras mest föredragna medieinnehåll urskiljas. Pojkar i förskoleåldern föredrar att se på mer spännande program vilka innehåller en mer komplicerad handling och äventyr framför program med utbildningssyfte, detta då programmen med mer action och våld tillfredsställer deras behov av identifikation med mäktiga superhjältar (Valkenburg:2004:28-29). Enligt Westling & Sjögren anses flickor lägga större vikt vid att ta

del av medieinnehåll där just flickor framställs som en av huvudkaraktärerna medan pojkar inte bryr sig till lika hög grad. Denna åsikt upplever vi att Valkenburg motsätter sig då han menar att pojkar helst tar del av medieinnehåll med pojkar eller män i huvudrollen medan flickor föredrar båda, detta eftersom fler män har huvudrollen i t ex filmer och barnprogram (Westling & Sjögren:2008:225-226, Valkenburg:2004:36). Bland riktigt små barn tilltalas både pojkar och flickor främst av medieinnehåll som speglar jämnåriga (Rönnerberg:2008:155). Detta intresse mattas sedan av alltmer i takt med att barnen blir äldre. Barn som uppnått nio års ålder föredrar alltmer att ta del av medieinnehåll med vuxna huvudkaraktärer, detta för att vuxenvärlden för denna åldersgrupp spännande och önskan finns att förstå t ex de sociala spel som behärskas av vuxna (Valkenburg:2004:34-36). Barn använder medier till avkoppling, förströelse, spänning, kunskap samt som en del i en identitetsskapande process. Genom medier får barnet även en inblick i andra världar än vad de själv har direkt tillgång till (Johnsson-Smaragdi:1999:44). Intresset att ta del av vuxenvärlden anser vi kunna urskiljas även hos barnen i förskoleåldern vilket kommer att diskuteras vidare under kommande kapitel.

På den tiden då tidningen var det dominerande massmediet i Sverige behövde barnen lära sig att läsa innan de kunde ta del av medieinformation. Idag är medierna mer lättillgängliga och massmedier som film, radio, TV, video och Internet gör informationen tillgänglig även för unga barn som inte lärt sig att läsa (Kundanis:2003:5). Enligt Rönnerberg är det lättare för barn att se sammanhanget i ett TV-program än att läsa en tidning då TV-programmet innehåller både ljud och kroppsspråk i motsats till tidningarna som innehåller svårtolkad text (Rönnerberg:1997:47). Denna generation har inte och kommer som vuxna inte att ha samma definition av ”nya medier” som tidigare generationer har idag. Internet anses t ex bli ett lika självklart och traditionellt medie som dagstidningen. I dagens samhälle har dagstidningen som medie en bred kontaktyta med befolkningen, dock kan man konstatera att detta inte gäller för den yngsta åldersgruppen. Barns förhållande till dagstidningen skiljer sig avsevärt från befolkningens vuxna. Trots att många barn växer upp med tidning i hemmet så innebär detta inte självklart att de som vuxna kommer att välja att bli tidningsläsare. Internetanvändningen ökar och idag är det en mer eller mindre självklarhet för många barn att koppla upp sig på nätet (Sundin:1999:57).

Olesen menar att vi inom medieforskning borde förstå medier som en integrerad part av barns kultur och sociala liv istället som ett instrument för barn. Barn behandlas vanligen som

morgondagens medborgare inom medieforskning då de istället borde behandlas som dagens medborgare. Olesen anser även här att vi bör studera hur barn använder medier relaterat till vänner, familj och det vardagliga livet där även skolans roll inkluderas (Olesen:2003:16-17).

Enligt Sundin tar en tidningsläsare inte till sig något nytt utan läsandet fyller mest en funktion av att bekräfta för läsaren att hon är en del av den verklighet som omger henne. Läsaren söker sig med andra ord till det hon redan tidigare har kunskap av eller själv har upplevt. Detta skapar en föreställning av tillhörighet samt kan ge en fördröjning av känslan som en specifik upplevelse skapat (Sundin:2004:32). Detta kan innebära att läsaren i form av ett barn skulle finna lite intresse av att läsa en nyhetstidning från början då kunskapen om de ämnen tidningen diskuterar förmodligen är ganska låg. Men detta innebär även att barn utifrån detta synsätt kan förstås som intresserade av att läsa dagstidningar eftersom de genom läsandet kan uppleva sig själva vara inkluderade i den vuxna världen.

Barns brist på erfarenheter av världen samt att vi vuxna förstår dem som oskuldsfulla och naiva gör att vi upplever ett behov av att skydda dem från medieinnehåll som vi anser vara farligt, svårt eller som kan ge en felaktig bild av världen. Barn tar sig med snabbhet och enkelhet an nya medier som påvisar nya beteenden, ger dem nya idéer, känslor, tankar och fantasier. Detta kan vara både positivt och negativt för barnet. Hur mediernas budskap tolkas beror på barnets tidigare erfarenheter och känslor, och barn kan utifrån det vuxna synsättet tolka dem på ett unikt och oberäkneligt vis (Torfinn:2002:21). Barn tar även åt sig medieinnehåll på olika sätt beroende på om de är i grupp eller enskilda (Qvarsell:1997:45-46).

Barn i förskoleåldern har lite erfarenhet av världen, inklusive massmedier, och kan därför bli rädda eller förvirrade när de försöker förstå vad som är fiktion och vad som är verklighet inom det medieinnehåll de tar del av (Kundanis:2003:19). De har även skilda uppfattningar av vad de upplever, både p.g.a. deras egen förmåga av inläring samt deras förmåga att förstå vad som är verklighet eller vad som är fiktion inom medieinnehållet (Kundanis:2003:20). Barns respons på medieinnehåll de tagit del av är en möjlighet för dem att använda sig av och bearbeta det. Detta kan t ex ta sig formen av lekar med rollspelskaraktär, t ex att leka krig. Processen är en del av barnens utveckling och utspelet varierar beroende på barnets ålder. Bearbetningen kan inkludera rädsla, fortsatt sökande av information samt kreativitet (Kundanis:2003:63). Det är viktigt för barn att få prata om och återberätta sådant de upplevt

inom medier som varit spännande eller otäckt. De lärare som arbetar med nyhetstidningar mot små barn bör därför hjälpa barnen att bearbeta informationen, då verkligheten på senare tid allt mer tenderar på att likna skräckhistorier samt att det kan vara svårt för små barn att skilja på vad som är på riktigt eller inte (Rönnerberg:1997:22-23).

Som tidigare nämnts handlar den största delen av medieforskning rörande barn om påverkan. Trots att vi inte är intresserade av att återberätta denna forskning då vi inte arbetar med den typen av undersökning så anser vi det värt att nämna att debatten även rört just nyhetsinnehåll. Nyheter beskylls ofta som en förklaring till att små barn i dagens samhälle funderar över stora samhällsproblem som krig och miljöförstöring. Det har funnits mycket kritik mot denna typ av påverkan på barn t ex påståendet ”barn får inte vara barn”. Även forskare inom mediepåverkan har uttryckt oro för att barn idag tvingas in i vuxenvärldens orosmönster för tidigt, vilket kan få konsekvenser för dem som vuxna (Strasburger:2002). Diderichsen menar tvärtom att barn i många generationer tillbaka inom samma åldersgrupp har fascinerats och älskat sagor och historier med de stora livsfrågorna som grundtema. Dessa historier handlar om världens godhet och ondska, moral och omoral. Med andra ord är det snarare denna åldersförankrade fascination som ligger bakom intresset att se liknande ämnen tas upp på TV och i tidningar än det motsatta (Diderichsen m.fl:1992:33, Qvarsell:1997:28). Detta för oss in på de tankar som upptar många förskolebarns huvuden.

5.3 I en sexårings huvud

För att förstå och tolka vårt resultat måste vi veta något om hur barn i denna åldersgrupp tänker. Vi frågar oss t ex om det är möjligt för barn i förskoleåldern att förstå något så abstrakt som nyheter, att andra saker kan ske i en annan del av världen samtidigt som de sitter på en stol i klassrummet? Är de intresserade av vad som rör sig i samhället och i omvärlden? Detta måste vi veta för att kunna förstå barns tankar kring dagstidningen.

Från att barn fyller två – tre år börjar de att bli medvetna om andra människors känslor. Uppåt skolåldern lär de sig att delvis ”matcha” dessa så att de kan reagera på andras obehag, detta på ett fullständigt icke egocentrerat sätt. Under förskoleåldern lär sig barnen att skilja på allt fler nyanserade känslor (Fahrman:1996:80). Denna förmåga kallas för perspektivtagande eller

rollövertagande (Rönberg:2006:132-133). Vi kan med andra ord här utgå ifrån att en normalbegåvad sexåring har kommit relativt långt i sin känslomässiga utveckling. Denna förmåga gör det möjligt för barn att t ex reagera på nyheter om andras olyckor. Att femåringar kan förstå skämt och den lättaste formen av ironi kan förstås som ett tecken på en hög abstraktionsnivå (Bunholdt:1994:120-121). Sexåringar tror att naturen och allt i världen är skapat för människor. Barn i denna ålder tror att allt har en mening och att hela världens uppbyggnad, precis som barnens egna tankar och avsiktliga handlande, har skapats genom förnuftsregler. Detta sätt att uppleva världen, där ingenting lämnas åt slumpen, kallas för ”teleologiskt tänkande” (Diderichsen m.fl.:1992:27).

En sexåring är mycket frågvis och vetgirig, de söker ständigt rationella och förnuftiga förklaringar till saker de funderar över. Sexåringen uppfattar världen utifrån sin egen personliga synvinkel, detta tänkande kallas för egocentricitet. Ordet bör inte förstås som att barnen har en brist på empati, utan endast att de p.g.a. sitt begränsade tankemönster utgår ifrån att andra tänker och känner likadant som de själva gör. Förskolebarn saknar även en vuxens förmåga att skilja mellan subjektiva och objektiva uppfattningar om världen. Denna förmåga utvecklas hela tiden och mycket händer under just förskoleåldern. I sexårsåldern börjar barnen kunna skilja på sina subjektiva erfarenheter och den objektiva världen utanför. I denna ålder börjar barnen att uppfatta världen som något större och ständigt existerande vilken verkar utanför dem själva. De börjar även förstå att världen styrs av andra lagbundna regler än dem som gäller för oss människor. I sexårsåldern blir barnen medvetna om motsättningar som finns i världen som t ex förnuft och oförnuft, rättvisa och orättvisa eller makt och vanmakt (Diderichsen m.fl.:1992:20-21 & 30 & 33). Barn i denna ålder oroar sig vanligen för miljön och vad som kommer att hända med naturen i framtiden. De reflekterar även ofta över krig och är rädda för att det skall bli krig i landet de bor i (Pramling:1995:134-135).

Vad som skrämmer barn förändras ju äldre de blir. Barn under sju år är främst rädda för missbildade varelser som t ex spöken och häxor. Barnen reagerar här kraftigare på ett ondskefullt utseende än på ett ondskefullt handlande, vilket i många fall kan vara mer svårtolkat. På andra plats av vad som anses otäckt inom medieinnehåll är djur. Mycket få av barn under sju år visar sig vara rädda för att se eller höra om olyckor och fysisk smärta. Rädslan för de sistnämnda utvecklas och ökar däremot hos barn mellan åtta och tolv år för att sedan totalt dominera hos barn över tretton år (Strasburger:2002:3). Detta motsätter att barn

skulle skrämmas mer av nyheter än t ex av en otäck film. Vi anser att detta är en vuxen tolkning, att icke-fiktivt medieinnehåll skulle upplevas mer otäckt för barn än det fiktiva. Vi vill påstå att en sexåring inte upplever denna skillnad. Dock förstår flera av de barn som vi intervjuade att nyhetstidningen är på riktigt, medan serietidningen är fiktiv (se *resultat och analys*) men detta ger inte att det ena skulle upplevas mer otäckt än det andra. Rönnberg menar att när t ex TV-våld är mer lekfullt framställt tar barn inte till sig det på samma sätt som det verkliga våldet, även fast det lekfulla våldet anses vara värre enligt många vuxna (Rönnberg:1997:29).

I sexårsåldern börjar barn att utveckla en mer distanserad syn till sina föräldrar. Föräldrarna slutar att vara den självklara förebilden och istället börjar barnen upptäcka att mamma och pappa har skilda intressen och åsikter som inte delas av barnen själva. Barnen börjar se att föräldrarna har egna personligheter som sträcker sig utanför föräldrarollen (Diderichsen m.fl:1992:35). Detta ger att barnen kan förstå varför de själva och deras föräldrar t ex väljer att läsa olika tidningar, något som gör det möjligt att diskutera denna fråga i vår undersökning (se *resultat och analys*).

5.4 Språkutveckling

För att veta hur det är möjligt för barn att ta del av dagstidningar vill vi redovisa lite om förskolebarns språkutveckling. Inom vår aktuella åldersgrupp har barn nyligen påbörjat processen att lära sig läsa och skriva (något som även återfinns i form av en fråga i intervjuguiden). Vi anser utifrån detta att det är av vikt att som läsare ha en uppfattning om åldersgruppens normala språkutveckling, samt barnens upplevda inställning till läsandet. Detta har även framställts vara något som är relevant för vår uppdragsgivare att få kunskap om.

Från två till och med fem års ålder sker den största utvecklingen av barnens verbala språk. En fyraåring förstår och kan uttala omkring 1000 ord samt klarar av att tala i längre, mer komplicerade meningar. Ordförrådet fördubblas sedan från det första skolåret fram till vuxen ålder, med andra ord innefattar åren före skolåldern en mycket snabbare inläring av språket (Arnqvist:2007:49, Bunholdt:1994:120). I sex-sju års ålder ökar barnets förmåga att anpassa

sitt språk efter de sociala situationer de befinner sig i. I denna ålder börjar även barnen förstå abstrakta logiska bindelseord (Bunholdt:1994:120-121). En fem - sexåring frågar om ords betydelse, talar rent och korrekt samt kan följa tre enklare uppmaningar som givits till dem samtidigt. I denna ålder förstår barnen trafiksignaler och siffror, samt ritar och skriver med ”vuxet grepp” om pennan. Vad det gäller barnens förmåga att förklara ords betydelse utgår en fem – sexåring fortfarande ifrån sina egna personliga och konkreta erfarenheter medan äldre barnen har lärt sig att förklara ord utifrån ett generellt perspektiv (Arnqvist:2007:50, Holle:1982:Utvecklingsschema).

I förskoleåldern vill de flesta barn lära sig att läsa och skriva, de intresserar sig självmant för det skrivna språket. Barn i denna ålder ”leker” vanligen att de skriver och försöker lära sig själva, även innan de börjar skolan. Det kan vara en fördel för barn att redan innan de börjar skolan få erfarenheter av det skrivna språket, då de sedan har detta tillgodo i sin utveckling under skolåren (Arnqvist:2007:84 & 87). Barnens eget intresse för läsandet är avgörande för deras bokstavsutlärande (Edfelt:1992:11).

6.0 Metod

I detta kapitel skall vi diskutera vilka metodval vi gjort samt motivera dessa. Då vårt empiriska material bygger på intervjuer med barn upplever vi även det viktigt att diskutera de särskilda aspekter som det innebär. Med detta till hänsyn har vi valt att presentera de unika miljö och taktikförutsättningarna som gäller vid intervjuer med barn. Därefter följer en diskussion kring vårt urval samt en beskrivning kring hur vi rent praktiskt har gått tillväga vid insamlingen av det empiriska materialet. Slutligen återfinns en validitetsdiskussion utifrån metod, urval och tillvägagångssätt. Detta för att vår uppdragsgivare med lätthet skall kunna kontrollera riktigheten i vårt arbete samt göra det möjligt för fortsatt forskning att ta vid där vi avslutat.

6.1 Metodval – kvalitativ studie

Vi har valt att använda oss av kvalitativa samtalsintervjuer med barn i förskoleåldern. Valet av kvalitativ metod, i form av respondentintervjuer, bygger vi på att det är barnens uppfattningar och föreställningar som vi vill undersöka. Det är med andra ord inte av intresse för vår studie att mäta kvantitet. Att använda sig av enkätundersökningar är inte möjligt då de flesta barnen i vår aktuella åldersgrupp inte kan läsa eller skriva. Alternativet med fokusgrupp valdes också bort då vår förförståelse av barn i förskoleåldern var att koncentrationsförmågan hos barnen minskar i en grupp. Vi upplever även att det finns en överhängande risk att barnen i en situation av en gruppintervju ”härmar” varandra och tycker lika om många frågor vilket ger ett skevt svarsresultat. Samtalsintervjuer är fördelaktigt då man ger sig in på ett utforskat fält samt vill undersöka och urskilja mönster inom en viss grupp människors åsikter och attityder (Esaiasson:2007:258 & 283-311).

6.2 Att intervju barn

Som intervjuare vid kvalitativa samtalsintervjuer finns det en rad av teoretiska knep som kan underlätta och bidra till bättre och mer användbara svar. Vid intervjuer med barn är det

förutom dessa knep en hel rad andra saker som är värda att reflektera över. För att utforma bra frågeställningar tog vi därför hjälp av boken *Att förstå barns tankar*, Doverborg 1985.

Då man vill förstå hur barn tänker är det nödvändigt att ställa dem inför situationer där de behöver tänka. Det är viktigt att inte ha för många frågor eller flera frågor som pekar åt samma håll då barn lätt kan genomsöka förväntningar bakom frågorna, vilket gör det möjligt för dem att anpassa svaren för att leva upp till dessa. Ett teoretiskt knep då man inte får något svar är att formulera om frågan som "berätta för mig" (Doverborg:1985:18). Vid intervjuer med vuxna intervjuobjekt är det vanligt att intervjuaren placerar några lättare frågor först för att "värma upp" sitt intervjuobjekt och sparar därmed de "känsliga" frågorna till sist då förtroendet för den som intervjuar har fått möjlighet att växa (Esaiasson:2007:98-99). Vid intervjuer med barn är det tvärtom en fördel att blanda lättare och svårare frågor. Detta för att barnet inte skall känna sig misslyckat mot slutet av intervjun i de fall då det är många svåra frågor som de inte kan besvara. Det är då möjligt att barnet "ger upp" och börjar tänka på eller prata om något annat (Doverborg:1985:20). Vi upplevde själva att de barn vi intervjuade "sken upp" då den lätta frågan kom som de med lätthet kunde besvara.

Vid intervjuer med barn är det extra viktigt, i förhållande till intervjuer med vuxna, att ge barnen tid att tänka färdigt. Intervjupersonen bör undvika att gripa i och ge barnen halva svaret. Detta kan vara svårt då vi vuxna uppfattar tystnaden i ett samtal med en okänd person som obekvämt. Det är viktigt att påminna sig själv om att detta är en socialt konstruerad regel som inte gäller inom barnens värld och normer. Då barnen lätt blir distraherade är det viktigt att skapa en lugn och avskild miljö för intervjun. För att hålla uppe koncentrationen hos barnen är det även en fördel att ha ögonkontakt med den man intervjuar under hela tiden, vilket innebär att personen som intervjuar bör kunna sina intervjufrågor utantill. Även här spelar föreställningar om socialt accepterat beteende roll, som vuxen uppfattar vi det stötande att hålla ögonkontakt under en längre tid, att stirra eller blänga, medan barn inte innehar denna spärr. Genom ögonkontakt, gester och leenden kan intervjupersonen även bekräfta barnens svar och visa dem att de har rätt. Detta är positivt då barnen i intervjusituationen bör känna sig viktiga och utvalda. Det är även viktigt att barnet känner ett förtroende för den vuxna intervjupersonen.

En annan viktig aspekt för att förhindra okoncentrerade barn är att välja tidpunkten för intervjun noga, att t ex genomföra en intervju med hungriga barn är dömt att misslyckats.

Barnen bör inte heller avbrytas mitt i en lek eller en uppgift för att göra intervjun utan bör få ”göra klart” och avsluta vad de håller på med (Doverborg:1985:25-28 & 33). Äldre barn, från åtta års ålder, har en helt annan systematisk uppmärksamhetsförmåga och en förmåga att anpassa denna efter den uppgift som är framför dem. Barn i fem till sex års ålder har däremot en högst impulsiv och tillfällig uppmärksamhets förmåga (Wood:1999:96). Detta är viktigt att vara medveten om. Det kanske främsta rådet är att uppmärksamma att barnen är unika individer med varierad kunskap, förståelse och mognad. Detta betyder att barnen kan kräva olika svåra respektive lätta formuleringar eller variationer av följdfrågor för att kunna svara. Ett retoriskt knep då man inte kommer vidare är att ställa medvetet ”dumma” följdfrågor t ex *Vad kommer tidningen ifrån?* Om barnet här visar sitt ointresse och endast svarar *vet inte* eller liknande kan den medvetet dumma följdfrågan vara; *Är det pappa som gör den tror du?* Detta syftar till att återfå barnets uppmärksamhet. Det är även en fördel om man känner ett lugn i att låta barnen få sväva ut i sina berättelser och inte avbryta dem eller störa deras tankegångar. Dessa historier kan man sedan använda sig av och knyta an till i exempel då barnen ”kör fast” eller visar sitt ointresse. Dessvärre kan det vara svårt att känna detta lugn då man i intervjusituationen arbetar under tidspress (Doverborg:1985:40-43).

6.3 Urval

Vår urvalsgrupp består av förskolebarn efter den tidigare diskuterade kategoriseringen under kapitlet *begreppsdefinition*.

För att nå barn i förskoleåldern har vi besökt tre förskoleklasser på tre olika skolor. För att få en bredd i valet av förskoleklasser besökte vi en skola i centrala Göteborg, en skola i förorten av Göteborg samt en skola på landsbygden. Inom förskoleklasserna hade vi för avsikt att intervjua 10-25 barn på respektive skola. Med detta ansåg vi oss uppnå en teoretisk mättnad. Om vi efter dessa intervjuer skulle ha upplevt att en mättnad inte var nådd var vår avsikt att utveckla studien ytterligare.

Vår föreställning om att de demografiska skillnaderna kunde påverka hur barnens sociala bakgrund såg ut fick här ligga till grund för valet av just dessa skolor. Då vi inte hade möjlighet att göra en förebyggande undersökning om de sociala skillnaderna så baserade vi

valet av skolor på de uppfattningar vi hade sedan tidigare om respektive skolor. Huruvida detta stämde överens med verkligheten kan till viss del påvisas inom vårt resultat. Det vi baserade vårt urval på var t ex att skolan i centrum är en privatskola, vilket till viss del kan innebära en annan typ av förskoleundervisning samt att elevernas föräldrar hör till de resursstarka i samhället. Skolan i en förort till Göteborg antog vi skulle innefatta en relativt hög andel resurssvaga föräldrar samt invandrare. Skolan på landsbygden visste vi innefattar en blandning av samhällsklasser då det är den enda skolan på orten. På denna ort finns heller ingen tillgång till gratistidningar i pappersformat, vilket gör den betalda dagstidningen till det självklara valet av tidning i pappersformat.

I fråga 6 i intervjuguiden använde vi oss av tre olika tidningar (se *tillvägagångssätt*). Utav dessa tidningar bestod Modemagasinet av två olika nummer av tidningen *Chic*, vilket är ett kvinnomagasin med inriktning på mode, skönhet och kändis-svaller. Serietidningen bestod under intervjuerna i skolan på landsbygden av två nummer av *Kalle Anka & co*. På de två övriga skolorna tog vi med oss ett nummer av *Ninja Turtles* och ett nummer av *Bamse*. Här kunde vi urskilja en mindre skillnad inom barnens kännedom om dagstidningen då *Ninja Turtles* var mer bekant bland pojkarna än flickorna. Då de två övriga serietidningarna är relativt könsneutrala återfanns här ingen skillnad mellan flickor och pojkar. Dagstidningen bestod av den nyhetstidning som innehar högst antal prenumeranter i området, i detta fall *Göteborgs Posten* på skolorna i Göteborg samt *Bohuslänningen* i skolan på landsbygden.

6.4 Tillvägagångssätt

För att få tillstånd att som forskare komma ut i skolorna och intervjua barn så behövs ett godkännande från barnens föräldrar, vissa skolor var hårdare med detta än andra. Vi skickade därför ut ett brev till skolorna som de bifogade till föräldrarna (se bilaga 2). I detta brev följde vi de teoretiska tips över hur ett introducerande brev ska utformas vid en frågeundersökning (Esaiasson:2007:268).

När vi kom ut till skolorna började vi med att samla ihop barnen till en grupp för att med lätthet kunna presentera oss själva samt vårt arbete. När detta var gjort frågade vi barngrupperna om de hade kunskap om vad en intervju var för något, och förklarade hur vi

skulle gå tillväga med utförandet av intervjun. Allt detta för att bygga upp ett förtroende samt få barnen att känna sig lugna och trygga med situationen. Vi var även noga med att påpeka att inga svar kunde vara fel och att alla barn svarade helt rätt på allt både före och efter intervjun. Detta uppskattades av barnen som vid ett flertal tillfällen deklarerade för resten av gruppen hur duktiga de varit och berättade att ”frågorna var jättelätta!”. Vi arbetade även för att skapa ett förtroende genom att småprata med barnen en del före intervjun. Slutligen valde vi att placera oss i avskilda rum där störningarna från övriga barn skulle vara minimal.

I fråga 6 (se bilaga 1) demonstrerade vi tre olika tidningar för barnen. Detta gjordes vi med andra ord först efter att barnen fått spekulera fritt kring begreppet tidning för att inte låsa deras tänkande vid någon specifik sorts tidning, samt kunna urskilja barnens egna unika svar tagna rakt ur fantasin. Tidningarna användes sedan under hela den resterande intervjun för att på ett pedagogiskt vis kunna illustrera skillnader mellan olika tidningssorter. Tidningarna som placerades mitt emellan barnet och intervjuaren fungerade även som ett medie där blyga och osäkra barn kunde kommunicera genom att peka på respektive tidning.

Sammanlagt var det 40 barn som intervjuades. Intervjuernas längd varierade mellan 5 – 12 minuter och bestod av en intervjuguide innehållande 16 frågor. Denna intervjuguide följdes relativt löst då barnen gavs tid och tillfälle att själva diskutera och fundera över frågor utanför intervjuguiden. Då flera av barnen svävade ut i sina svar och pratade om annat blev det ibland inte tid till att ställa samtliga av de 16 frågorna. Ibland gav även barnens utsvävningar att enstaka frågor glömdes bort. Då tiden drog i väg upplevde vi inte att det var någon idé att pressa barnen till att svara på alla frågor, det märktes nämligen tydligt då koncentrationen tog slut. Detta var svårt att undvika då barn lättare än vuxna intervjuare blir störda och irriterade av att inte få berätta sin egen historia, samt har svårt att låtas intresserade av sådant de inte bryr sig om. Vi upplevde dock att barnen bibehöll koncentrationen och intresset mycket längre då de pratade om sådant de själva fört på tal, t ex berättade personliga historier. Detta gav att svaren på vissa frågor saknas inom några av intervjuerna. Vi har valt att behandla detta på samma sätt som bortfall inom t ex enkätundersökningar och tog med det i beräkningen då vi sammanställde resultatet.

Under samtliga intervjuer arbetade vi med de teoretiska knep som vi lärt oss av litteraturen och som nämns i teorikapitlet ovan. Dock missade vi under besöket på den första skolan att blanda ”lätta” och ”svåra” frågor. Vid de första intervjuerna valde vi istället att ställa samtliga

frågor av demografisk karaktär först, vilket gjorde att flera av barnen tappade koncentrationen och lusten mot slutet av intervjun då flera frågor på rad var av det svårare slaget. Vi valde även att ställa frågan *vad vill du jobba med när du blir stor?* före frågan om vad föräldrarna jobbade med (se bilaga 1), detta för att vi föreställde oss att barnen i annat fall skulle svara att de ville jobba med samma sak som sina föräldrar. Då vi märkte att barnen blev ställda av denna plötsligt svåra fråga (som från början låg som nr 3 i intervjuguiden) och svarade att de inte visste så valde vi att flytta bak frågan ett steg. Detta gav betydligt bättre svar och i motsats till vad vi tidigare trott svarade mycket få av barnen att det ville jobba med samma sak som sina föräldrar. Några andra problem vi stött på var t ex svårigheten att få svar från föräldrarna vilket resulterade i att vi intervjuade betydligt färre barn på privatskolan än de övriga två skolorna.

Vi upplever även i efterhand att det hade varit mer givande ifall vi istället valt att fråga barnen blott hälften av de 11 frågor som inte tillhörde demografiskt slag i intervjuguiden. Detta eftersom intresset vanligen var lågt mot slutet vilket gav att vissa intervjuer stressades i mål samt fick avslutas i förväg. Dock skulle det ha inneburit att vi var tvungna att intervjuar fler barn för att uppnå samma svarsresultat som nu. I en intervjusituation då vi kunde lägga ned samma tid på endast hälften av frågorna anser vi att chansen att barnen på ett bättre sett kunde utveckla sina svar hade ökat. Vid vissa tillfällen var det även svårt att hålla masken då barnen stundtals var mycket underhållande. Då vi gick in i intervjusituationen med följande citat i bakhuvudet upplevde vi det viktigt att arbeta för ett respektfullt bemötande på barnens svar, oavsett hur tokiga de var;

Den speciella sårbarheten som kännetecknar sexåringen hör ihop med behovet att bli tagen på allvar som de tänkande, förnuftiga väsen som barnet utvecklats till.

Diderichsen m.fl.:1992:39

Vid sammanställningen av de transkriberade intervjuerna valde vi att använda oss av ett kodschema (se bilaga 3). Vi sorterade här ut barnens svar efter specifika intressanta kategorier, med ett schema för varje skola. Därefter använde vi oss av färgmarkeringar för att tydliggöra kategorier av svarsresultat. Slutligen jämförde vi de olika skolorna med varandra.

6.5 Validitetsdiskussion

Barn har en tendens att inom intervjuer ljuga med större lätthet än vuxna. Medan vuxna främst ljuger när det besvarar känsliga och privata frågor så kan barn tala osanning mer okontrollerat. Detta sker i vissa fall helt omedvetet genom att de svarar på något annat eller "tänker fel" men även att de i vissa fall har en vilja att luras och "vara busiga". Barnen kan även svara mycket olika beroende på vilket humör de är på. Ibland har vi även märkt att barnen tänker på något helt annat när de svarar, då de blir lätt distraherade. Ibland svarar barnen även på en tidigare fråga vilket gör det svårt att tolka barnens svar (Doverborg:1985:47-48). Som tidigare nämnts kan det även vara ett problem att barnen inte förstår de ord vi använder i frågorna. Här är det inte alltid så lätt att urskilja huruvida barnen svarar tokigt för att de inte förstått ordets innehåll eller för att de inte vet svaret på frågan. Ett exempel på detta är följande citat:

F: *Hur många syskon har du?*

IP: *Eh, åtta tror jag, jag vet inte hur många*

F: *Åtta syskon?! Det var ganska många. Har du storasystrar eller småsyskon?*

IP: *Kan du räkna när jag säger namnet?*

F: *Mm*

IP: *(räknar upp nio namn)*

F: *Nio stycken? Är alla dom dina syskon?*

IP: *Nej inte mina syskon!*

Flicka 6 år skola på landsbygden

Samtliga av dessa aspekter kan påverka trovärdigheten av ett arbete där det empiriska materialet bygger på intervjuer med barn. Dock anser vi att då vi vid intervjuerna var medvetna om detta så hade vi möjlighet att arbeta för att förhindra liknande problem.

Ett problem på privatskolan var att den klass vi besökte var mycket stor, allt som allt 42 elever. Då vi inte visste detta utan sa att vi ville intervjua runt 25 barn valde läraren ut 25 av dessa 42 barn. Hur denna uppdelning har skett har vi ingen uppfattning om, men det kan självklart ha påverkat svaren vi fått ifall det var de "bästa" barnen som valts ut.

Några saker vi under intervjuerna missade var att ha med fler ingående frågor om barnens sociala bakgrund. Vi anser såhär i efterhand att det vore intressant att kartlägga huruvida barnens föräldrar var skilda eller gifta eftersom detta kan ha inverkan på ifall de prenumererar på en dagstidning eller ej. Vi hade även kunnat fråga barnen om de bodde i lägenhet eller i hus, samt storleken på dessa, för att på ett lättare sätt ringa in ekonomisk klasstillhörighet. Dessa svar hade underlättat i resultatet då vi jämför skillnader mellan de tre skolorna. Vi missade även att fråga om barns övriga medieanvändning vilket hade varit intressant då dessa hade kunnat jämföras med användningen, förståelsen och intresset av dagstidningen.

7.0 Resultat och analys

Inom detta kapitel följer en presentation av vår empiriska undersökning samt vår tolkning och analys av detta resultat. Vi har valt att inte ta med några siffror på hur många barn som har svarat det ena eller det andra då vi arbetar med kvalitativ metod och endast är intresserade av att kunna urskilja mönster inom vårt resultat. Vid något svar anser vi dock att det är betydelsefullt att poängtera att endast "ett" barn svarat som det gjort. Kapitlet börjar med ett avsnitt teori kring den särskilda typ av metod som krävs för att tolka svarsresultat från barnintervjuer. Därefter följer sex avsnitt som rör barnens allmänna svar ifrån samtliga skolor. Dessa avsnitt är uppdelade efter särskilda teman och innehåller vanligen ett antal frågor ifrån intervjuguiden samt följdfrågor kring dessa. Efter dessa avsnitt med de intervjuade barnens generella svar återfinns två avsnitt som presenterar de sociala och demografiska egenskaperna som vi kunde urskilja var varierande mellan de tre besökta skolorna. Slutligen följer ett avsnitt som påvisar de skillnader i uppfattningen om dagstidningen som vi återfann mellan de tre skolorna.

Barnens citat har redigerats något från talspråk till skriftspråk t ex genom att ord som "nån" har ändrats till "någon", detta för att underlätta textens läsbarhet. Däremot har vi valt att behålla barnens ibland ofullständiga meningsuppbyggnader, då dessa speglar barnens specifika sätt att uttrycka sig.

7.1 Att tolka svar ifrån barn

Det är om möjligt av ännu större vikt att tolka och analysera svaren då man intervjuar barn än vuxna. Barnens svar är sällan så självklara som en vuxens, då denna vanligen strävar efter att besvara frågan så korrekt och förståeligt som möjligt. Ett problem kan här vara att man som intervjuare fastnar i barnens specifika ordval, vilka mycket väl kan vara högst slumpmässiga och inte alltid behöver motsvara vad barnet menat att berätta. Barnen kan även tolka orden inom frågorna mycket olika och till följd av detta svara på något helt annat. Ett flertal barn frågade om ords betydelse och det är möjligt att det var fler barn som inte förstod ett specifikt ord än de som vågade fråga. Ett exempel på ett sådant viktigt ord som till vår förvåning ansågs svårtolkat av flera barn var "skillnad". Vi upplevde även att det vid några tillfällen var

svårt att ge bra förklaringar på de ord barnen inte förstod. Som intervjuare är det därför extra viktigt att vara lyhörd och under hela intervjun försöka bedöma hur väl barnen uppfattat frågan, samt att i de fall då detta inte utförts tillräckligt kunna ta med den aspekten i beräkningen då resultatet sammanställs. Det kan även vara viktigt att gå tillbaka och titta på en rad frågor för att förstå ett specifikt svar. Ibland är det en stor mängd följdfrågor som lett fram barnen till ett förnuftigt svar (Doverborg:1985:47-48).

I en studie gjord av Hickman 1985 framgår det att förmågan att berätta en historia ofta är knutet till barnets ålder. Studien visade att tioåringar berättade en historia relativt korrekt medan fyraåringars återberättande var mycket osammanhängande och svårtolkad. Däremellan ligger sjuåringars nivå, i denna ålder håller man fortfarande på att utveckla berättarkonsten samt lära sig rätt pronomen. Det som kännetecknade sjuåringarna i Hickmans studie var att det ständigt rättade sig själva och formulerade om ord och förklaringar under tiden de berättade (Wood:1998:167-179). Detta kan ligga nära en sexåringars förmåga. Vi upplevde under våra intervjuer att barn i sexårsåldern svarar ”jag vet inte” när de egentligen menade ”jag bryr mig inte” eller ”jag är inte intresserad av att svara”. Huruvida de verkligen visste svaret på frågan som ställdes var mindre relevant då de oavsett detta lyckades hitta egna rationella förklaringar på dessa frågor. Detta var dock inte alltid fallet med de barn som fyllt sju vilka i allt större utsträckning svarade ”jag vet inte” när de var osäkra på huruvida svaret var korrekt eller ej. Vi upplevde här att det verkade finnas en helt annan rädsla för att ”verka dum” eller att svara fel hos de något äldre barnen.

7.2 Barnens generella föreställningar om tidningen

På frågan *vad är en tidning?* svarade strax under hälften av de intervjuade barnen att det är där man finner *nyheter*, *vädret* eller *saker som har hänt*. Det var med andra ord nästan hälften av barnen som direkt associerade ordet tidning med just en dagstidning. Ett relativt vanligt exempel är följande två citat:

F: *Kan du berätta för mig vad en tidning är?*

IP: *Man kollar nyheter i den*

Pojke 7 år, skola på landsbygden

F: *Kan du berätta för mig vad en tidning är?*

IP: *En tidning är nästan som en bok, fast det står vad som har hänt i världen, och vad som händer...*

Flicka 7 år, skola på landsbygden

Så gott som alla barn kände igen serietidningen, de visste vad den hette, samt kunde berätta att den var gjord för barn. Flera av barnen kunde även redogöra för hela eller delar av serietidningens innehåll. Detta till trots så var det i de överlägset flesta fall en dagstidning barnen valde att beskriva på frågan vad en tidning är. Endast något barn anger ett namn på en serietidning och några få av barnen berättar att det finns serietidningar och nyhetstidningar. Det är alltså överlägset fler som definierar tidningen med nyheter än med serier. Detta anser vi är intressant och överraskande då man kan anta att barn i denna ålder var mer bekanta med serietidningar än med dagstidningar. Dock kan detta vara ett tecken på att serietidningen är ett utgående format då medielandskapet förändrats och barn har större tillgång till andra former av barninriktade medier idag. Utav de barn som associerar tidningen med nyheter så har nästan alla en dagstidning hemma.

Mer än hälften av barnen anger att tidningen är *något man läser i* eller *en grej man kan läsa*. Följande citat visar att pojken definierar tidningen med *något man läser* och man kan även ana att det är just en dagstidning som associationerna går till:

F: *Vet du vad en tidning är?*

IP: *Det är ett papper som man läser varje morgon när posten kommer*

Pojke 6 år, Förortsskola

Utav de barn som svarar att tidningen är *något man läser i* är det mer av hälften av barnen som kan läsa själva vilket vi anser spelar en roll i hur de väljer att definiera tidningen.

Relativt få av barnen kunde beskriva vad skillnaden mellan en bok och en tidning var. Denna fråga löd *vad tror du att skillnaden mellan en tidning och en bok är?* Med i beräkning bör vi då nämna att endast strax över hälften av de intervjuade barnen fick denna fråga. Utav dessa svarade några av barnen att boken är *hård, tjock* eller *gjord av kartong* medan tidningen är

tunn eller *gjord av papper*. Några barn ansåg även att det var innehållet som var den stora skillnaden. Här angavs det t ex att böcker innehåller *mer bilder* och *större bilder*, någon kommenterade även att det var skillnad på bokstäverna och orden. Något annat barn ansåg att man lär sig av böcker men inte av tidningar. Något barn svarade att man måste läsa hela tidningen på samma dag medan böcker går att spara och läsa flera gånger, lite i taget. Andra svar var följande två citat:

F: *Vet du vad det är för skillnad mellan på en tidning och en bok?*

IP: *Ja, tidningen kommer på morgonen och böckerna, dom har man hela tiden*

F: *Tror du att det är någon skillnad på det man läser i tidningar och böcker?*

IP: *Nej det är ungefär samma förutom att det inte är några annonser i böckerna.*

Flicka 6 år, Privatskola

Detta citat är inte det enda utav sitt slag utan även andra barn anger reklam och annonser som något de förknippar tidningen med, detta i motsats till boken.

F: *Men vad är det för skillnad mellan en tidning och en bok då?*

IP: *Att det är bilder i den, det brukar vara bilder i tidningen, det brukar det inte vara i barnböcker*

F: *Mm, tror du att det står olika saker i tidningen och boken?*

IP: *Ja i boken står det sagor och sånt*

F: *Ja och i tidningen?*

IP: *Det brukar stå om nyheter i tidningen.*

Flicka 6 år, Förortsskola

Detta senaste citat är inte heller det unikt i sitt slag, fler barn anger att böcker innehåller någon form av påhittade historier som t ex sagor medan tidningen handlar om *sånt som är på riktigt*. Samtliga av dessa svar fick vi innan vi visat barnen våra tidningsexempel, vi har med andra ord inte diskuterat olika typer av tidningar utan barnen spekulerar bara fritt kring ordet tidning.

Vi frågade även barnen *vad gör man med en tidning?* Denna fråga ligger som nummer sju i intervjuguiden och bör då ställas efter att de tre tidningssorterna demonstrerats (fråga 6 i intervjuguiden). Dock föll det sig naturligt att i flera intervjuer ställa denna fråga direkt efter frågan *vad är en tidning?* De barn som på frågan om vad en tidning är svarade *något man läser i* fick istället följdfrågan *vad kan man mer göra med en tidning?* På denna fråga var vanliga svar förutom *läsa i t ex rita i, titta på bilder* samt *klippa ut grejer*. Något barn svarade även *göra korsord, leka tidningsleken* och *tillverka pappershattar*. Något barn svarade så här:

F: *Vet du vad en tidning är för något?*

IP: *Det är när man läser*

F: *Kan man göra något annat med tidningen än att läsa?*

IP: *Ja, man kan tvätta sina skor med dom*

F: *Ja helt rätt*

IP: *Man kan töja ut dom så att man kan ha på sig dom*

F: *Ja*

IP: *Och man kan gasa med dom*

F: *Gasa med dom?*

IP: *Mm*

F: *Hur då?*

IP: *Med bilen*

F: *Hur gör man då?*

IP: *Man trycker här på gasen (visar med händerna)*

F: *Har man tidningar då?*

IP: *Hmm ja*

Pojke 6 år, Förortsskola

Följande citat är taget från en pojke med invandrabakgrund, vilket får oss att spekulera om det ligger en kulturell skillnad av användandet av tidningen där det är möjligt att vanan av att hitta fler användningsområden för saker är mer utbrett. Detta ansåg vi vara en intressant aspekt att undersöka närmare men då antalet deltagande barn med invandrabakgrund var så pass lågt så såg vi ingen möjlighet att göra så. Av samtliga utav dessa kreativa svar kunde vi utskilja att tidningens funktion uppfattades betydligt bredare av de intervjuade barnen än vi tidigare anat. Funktionen av tidningen visade sig sträckas över läsandet och relativt få barn

angav bristen på läskunskap vara orsaken bakom varför de själva inte ägnade tid åt en dagstidning. Denna diskussion återkommer vidare i slutdiskussionskapitlet.

7.3 Är tidningen utan avsändare?

Vi ställde även frågan *var kommer tidningen ifrån?* samt *vem är det som gör tidningen?* Dessa två frågor uppfattades av de flesta av barnen som en och samma fråga. Här upptäckte vi snart att barnen till största del verkade sakna tankar om avsändare och mottagare kring tidningen. Flera av barnen förstod tidningen endast som en del av posten, det låg med andra ord ingen avsändare eller mänsklig tillverkare bakom den. Ett relativt vanligt svar var något likt detta citat:

F: *Vart tror du att tidningen kommer ifrån?*

IP: *Från posten.*

F: *Vem är det som gör tidningen då?*

IP: *En postapparat.*

Flicka 6 år, skola på landsbygden

Att denna flicka gissade att det var en postmaskin som gjort tidningen var inte speciellt udda. Några andra vanliga svar var *tidningsfabrik* eller *pappersfabrik*. Flera av barnen fick följdfrågan om de trodde att det var en människa eller en maskin som gjorde tidningen och av dessa svarade endast ett fåtal barn att de trodde att en människa låg bakom tidningen. Bland dem som angav någon människa på de två ursprungsfrågorna så svarade de flesta barnen *brevbäraren*, *tidningsbudet* eller *postbilen*. Det fanns även andra kreativa svar på frågan som exempelvis detta:

F: *Men vart tror du att tidningen kommer ifrån då?*

IP: *Dom kommer från någon som skickar tidningen till någon.*

F: *Vem är det som gör dom då?*

IP: *Jag vet inte, kanske våran granne.*

F: *Eran granne? Sitter han hemma och skriver den då?*

IP: *Nej han bara ger den till oss.*

Pojke 6 år, Förortsskola

Några få barn svarade *de som gör tidningen* eller *dom som gör den*, vilket vi anser visade på en förståelse att några specifika människor arbetar eller har som uppgift att göra tidningen. Till detta vill vi nämna att frågan lätt kan missförstås, och att då en fabrik trycker och tillverkar de tidningar som journalister och redaktioner skapat så kan det mycket väl vara just detta moment i processen som barnen tänker på. Några barn nämnde även att tidningen är *gjord av papper*, samt att pappret är *tillverkat av träd*, då denna fråga ställdes.

7.4 Barnens uppfattning om nyheter

På frågan *vad är en nyhet?* så svarar de flesta av barnen att nyheter är *något som har hänt*. Detta ansåg vi var överraskande bra svarat då till och med journalister själva har svårt att svara på vad en nyhet är (McQuail:2005:375). Några få barn svarade att en nyhet är *något nytt* eller *nya saker*, här antar vi att de inte har någon stor kännedom av vad en nyhet är utan endast utgår från ordets betydelse. Flera av barnen kunde även ge ett korrekt exempel på en nyhet som svar på denna fråga. De barn som inte svarade med ett exempel fick följdfrågan *kan du ge ett exempel på något som är en nyhet?* Utav dessa barn kunde hälften av dem ge korrekta exempel på saker som är en nyhet. De vanligaste exemplen innehöll olyckor eller brott som bränder, trafikolyckor eller krig.

F: *Kan du berätta vad en nyhet är?*

IP: *Det brinner*

F: *Att det brinner?*

IP: *Att dom har krockat*

F: *Ja*

IP: *Att dom har dött*

F: *Ja*

IP: *Att dom har kört mot rött ljus*

Pojke 6 år, Förortsskola

Några barn angav även nyhetsexempel hämtade ifrån dagstidningarnas familjesidor, vanliga svar var då *att någon har dött* eller *någon har gift sig*. Följande citat illustrerar en flicka som besvara frågan vad en tidning är genom att ge ett exempel på en nyhet av detta slag:

F: *Kan du berätta för mig vad en tidning är*

IP: *Ja en sådan som berättar en massa grejer som att typ min
lillasyster har fyllt år*

Flicka 6 år, Förortsskola

Det var även flera barn som angav *vädret* som exempel på vad som är en nyhet eller vad en dagstidning innehåller. Detta var inte speciellt förvånande då vädret är mer konkret och lättare för barnen att förstå. Vädret samt nyheterna på familjesidorna är även en aspekt av nyheterna som barnen kan relatera till då det direkt och oundvikligt påverkar barnen i deras vardagliga liv, detta till skillnad från t ex politik. Vi anser det vara troligt att föräldrarna involverar barnen i processen att ”se vad det blir för väder i dag” eller att ”se vem som fyller år”, så att denna del av dagstidningen blir ”barnvänlig”. Samtliga av de intervjuade barnen gissade att nyheterna går att hitta i dagstidningen, även de som svarar att det inte visste vad en nyhet är (se bilaga 1). Några barn angav även vart man hittade nyheter som ett svar på frågan *vad är en nyhet?*

F: *Vad är en nyhet för någonting då?*

IP: *Eh, det är sånt man kollar på på TV*

Flicka 6 år, skola på landsbygden

På frågan *vad är en nyhet* var även en av följdfrågorna just *vart kan man hitta nyheter?* Det vanligaste svaret här var *tidningen*. På andra plats kom *TV*, och mycket få svarade *radion*. Endast ett barn anger *Internet* som en källa för nyheter, vilket vi ansåg var något förvånande. Detta barn tar upp Internet som en källa då han besvarar ifall familjen har någon tidning;

F: *Har ni några av dessa tidningar hemma?*

IP: *Ja Göteborgs-posten, vi har inte Göteborgs-posten hemma men
alltså vi har den på Internet, vi läser tidningen, vi har tidningen
på datorn.*

Pojke 6 år, Förortsskola

Till detta kan vi koppla den tidigare diskussionen om det förändrade mediasamhället. Som vi tidigare nämnt är det allt fler barn som växer upp i hushåll utan prenumeration på dagstidningen i pappersform, det blir alltmer vanligt att se Internet som ett lika självklart

medieval och källa till information (Hadenius & Weibull:2005:443 & 455, Livingstone m.fl:1999:41). Sundin menar att det idag är en mer eller mindre självklarhet för många barn att koppla upp sig på nätet (Sundin:1999:57). I ljuset av denna forskning anser vi den till synes låga kännedomen av Internet som nyhetsmedium vara överraskande. Barnens koppling mellan nyheter och dagstidning var däremot definitivt självklar.

7.5 Barnens generella genreförståelse

Vi ville även undersöka barnens genreförståelse, hur väl de förstår skillnaden mellan olika sorts tidningar. Vi bad därför barnen att beskriva tre olika tidningar; en serietidning, ett modemagasin och en dagstidning. Frågan ställdes i samband med eller efter att vi visat upp de tre tidningarna (fråga 6 i intervjuguiden). Intresset låg här i att undersöka barnens förmåga att beskriva vilken *sorts* tidning det rörde sig om, de skulle alltså inte beskriva innehållet i den specifika tidningen de hade framför sig. Detta hade endast ett fåtal barn svårt för, vilka när de frågades om tidningarnas skillnader svarade *jag har inte läst den* eller *jag känner inte igen en sådan*. Något barn gissade att skillnaden berodde på att *tidningarna är köpta i olika affärer*. Majoriteten av barnen ansåg att det var skillnad på innehållet i tidningarna även om detta inte kunde specificeras ytterligare. Några enstaka barn angav utseendet på tidningarna (t ex papperskvaliteten eller storleken) som skillnaden mellan de tre olika tidningarna. Många angav även *vem tidningen var gjord för* som ett exempel på hur de skilde sig åt. Fler än hälften av barnen kunde på ett korrekt sätt definiera skillnaderna mellan de olika tidningarna baserat på deras innehåll. Ett exempel på ett sådant relativt vanligt svar är följande citat:

F: Vad tror du det är för skillnad på de här olika tidningarna?

*IP: Det här är en sådan där bok som man läser i (pekar på Bamse),
och i den här kan man veta vad som har hänt (pekar på GP), och
i den här kan man veta vilka kläder eller saker man kan köpa
(pekar på Chic)*

Pojke 6 år, Förortsskola

Ett annat barn svarade på följande sätt: (se kommande sida)

F: *Vad är skillnaden mellan de här olika?*

(...)

IP: *Här kan man göra några andra saker och se på människor
(pekar på Chic)*

F: *Ja*

IP: *Och där är det skillnad för där är det riktiga människor!
(pekar på Bohuslänningen)*

F: *Är det riktiga människor i den?*

IP: *Mm, och inte i den (pekar på Chic)*

Flicka 6 år, skola på landsbygden

Detta citat anser vi tyder på en mycket god genreförståelse samt ett djup inom denna vilket somliga vuxna saknar. Överlag anser vi att genreförståelsen var överraskande god bland de intervjuade barnen. Många utav de bästa förklaringarna på skillnaden mellan innehållet angavs av barn som uppgav att de själva inte hade någon av följande tre tidningar, samt att de heller inte hade läst eller tittat i dessa tidigare. Barnen kunde heller inte läsa sig till innehållet utan svaret gavs efter endast en snabb titt på omslaget. Detta tyder på att barnen med lätthet kände igen vilket bildspråk, material och format som hörde till tidningen och utifrån detta kunde placera respektive tidning under rätt genre.

Vi har här försökt att knyta resultatet till forskning om genreförståelse hos barn i förskoleåldern, detta för att se huruvida vårt resultat är jämförbart med barns generella genreförståelse. Dock har vi dessvärre inte hittat någon forskning som berör vår aktuella målgrupp. Vårt eget antagande är här att barn idag har en mer utvecklad genreförståelse än tidigare generationer då medieutbudet idag är mer omfattande samt att barnen dagligen tränas i att sortera utbudet inom sin medieanvändning t ex genom att ”zappa” på TV.

7.6 Vem läser dagstidningen?

Samtliga av barnen beskrev att det var skillnader i frågan om vem som läste de tre olika uppvisade tidningarna. Frågan löd här *vem läser tidningarna?* och de tre tidningssorterna som vi demonstrerat användes för att beskriva eventuella skillnader.

Strax under hälften av barnen anger någon skillnaden mellan mamma och pappa på frågan om vem som läser dagstidningen. Detta på frågan *vem i familjen läser de olika tidningarna?* eller *vad är det som gör tidningarna olika varandra?* (båda är följdfrågor på fråga 6 i intervjuguiden). Vanligast var att barnen endast gjorde en skillnad på de två tidningarna (Chic och dagstidningen) som de angav var till för vuxna, samt serietidningen som de förstod var gjord för barn. De flesta anger även att modemagasinet (Chic) läses av mamma eller kvinnor, då detta stämmer överens med tidningens målgrupp och läsarundersökningar så väljer vi att inte kommentera detta. Vad som däremot var mer förvånande är den skillnad som barnen gjorde angående läsningen av dagstidningen. Här bör det inte återfinnas någon markant skillnad, om något så är det snarare fler kvinnor än män som läser dagstidningen (SOM-undersökning, 2007). Utav de barn som anger att endast den ena föräldern läser dagstidningen så var det trots detta endast ett enda barn som angav att det är *mamma som läser den*. De övriga svarade antingen *pappa, pappor, låtsas pappa* eller *morfar*. En flicka svarade så här på frågan varför tidningarna är olika varandra:

IP: *Att barn gillar att titta i barntidningar. Och vuxna gillar, pappor och morfar, hm. Hanarna gillar att titta i sådana (pekar på Bohuslänningen) och honorna gillar att titta i den (pekar på Chic).*

Flicka 6 år, skola på landsbygden

Att barnen anger denna skillnad mellan mamma och pappas läsning anser vi tyder på att de upplever en könsfördelning inom dagstidningsläsningen, trots att denna läsning inte innefattar dem själva. Detta bör förstås utifrån hur vi har ställt frågan, på vilket sätt frågan är formulerad samt i vilken ordningsföljd vi ställt den. Vi antar här att det i några enstaka fall är tidningarnas storleksskillnader som bidrar till barnens tolkning av den tänkta läsaren. Några barn påpekade även som tidigare nämnt detta som en av skillnaderna mellan tidningarna där dagstidningen var den största, modetidningen var av mellanstorlek och serietidningen var minst av de tre. Barn är vana med att tänka på detta sätt, och tränas vanligen till att leta efter mönster samt att förstå skillnader och likheter utifrån storlekar och former. I barnböcker målas även ofta dessa storleksskillnader i föremål upp likt ett sätt att illustrera tillhörighet till mamma, pappa och barn i en familj, t ex *Guldlock och de tre björnarna*. Detta kan dock inte förklara majoriteten av svaren av detta slag, vilka enligt vår åsikt bygger på helt andra bakomliggande aspekter. Vi anser exempelvis att det är möjligt att tidpunkten då mamman och pappan i familjen läser tidningen kan variera, pappan kan här ha "första tjing" på

tidningen på morgonen medan mamma läser den på jobbet eller vid ett senare tillfälle. Detta kan spegla den inre rangordningen som råder i familjen.

7.7 Varför läser vi dagstidningar?

Som följdfråga på frågan vem som läser dagstidningar samt *vad är en nyhet?* fick omkring hälften av barnen frågan *varför läser man nyhetstidningar?* eller *varför är det viktigt att läsa nyheter?* På denna fråga fick vi många kloka svar ifrån barnen vilka tyder på en god förståelse av dagstidningar och nyheter. Ett exempel är följande citat:

F: (...) *Den här (pekar på GP). Okej vem läser den då?*

IP: *Mest mamma*

F: *Brukar du titta i den?*

IP: *Nej*

F: *Tror du att den är rolig eller tråkig?*

IP: *Tråkig!*

F: *Tror du det?*

IP: *Mm (fniss)*

F: *Varför tror du att mamma gillar att läsa en tråkig tidning?*

IP: *För att hon tycker att den är kul*

Flicka 6 år, skola på landsbygden

Detta svar, vilket inte är det enda i sitt slag, tyder på att flickan har en föreställning om att nyheter är roligare för vuxna att läsa än för barn. Föreställningen är möjlig genom en genreförståelse av nyhetstidningen samt en förståelse av det är den individuella smaken och intresset som styr de medieval man gör. Denna förmåga, vilken kan förstås genom att föräldern har en unik personlighet, utvecklas som tidigare nämnts först i sexårsåldern (Diderichsen m.fl:1992:35). Ett annat barn svarade på detta sätt:
(Citat påföljande sida).

F: *Varför är det viktigt att läsa i tidningen om nyheter?*

IP: *För att det är nått viktigt som har hänt på den gatan*

F: *Mm, är det mest viktigt att veta för vuxna eller för barn?*

IP: *För vuxna*

F: *Jaha, vad tänker du då?*

IP: *För att dom kan säga till barnen*

Flicka 5 år, Förortsskola

Genom detta svar, som inte heller det är unikt så kan vi tolka att flickan uppfattar nyhetsläsningen nästan likt en del av de vuxnas jobb, något som ingår i de uppgifter som hör till att vara vuxen.

Några barn angav även exempel på varför de själva inte läste dagstidningen. Vår förutfattade mening var här att flera barn skulle ange att dagstidningen var tråkig då vi själva anser att innehållet är svårtolkat samt att dagstidningens formgivning och grafiska design ter sig vara motsatsen till medieprodukter formgivna särskilt för barn. Några av barnen fick även frågan *tror du att denna tidning är rolig eller tråkig?* vilket till vår förvåning gav lika många röster på rolig som tråkig.

F: *Brukar ni höra nyheter på radion eller se det på tv?*

IP: *Se det på TV. Och jag tycker att det är så roligt!*

F: *Tycker du att det är roligt med nyheter?*

IP: *Mm*

F: *Varför är det bra att se på nyheter?*

IP: *För då vet man vad som har hänt!*

Flicka 6 år, Förortsskola

Vanligare var då att bristen på läskunskap angavs som ett exempel på varför de själva inte läste tidningen, dock var även detta svar ovanligt. Utav de svar som handlade om läskunskaper så var det vanligast likt följande citat på kommande sida:

F: *Tror du att det står olika saker i dom här?*

IP: *Ja... Jag har inte övat mig på att läsa än i alla fall*

F: *Kan du inte läsa?*

IP: *Jag kan bara läsa lite. Jag kan bara när det är stora bokstäver*

F: *Ja just det*

IP: *Jag kan inte läsa när det är små*

Pojke 6 år, Förortsskola

Som vi tidigare nämnt så hindrade detta dock inte barnen från att finna andra sätt att bruka tidningen på.

7.8 Sociala och demografiska skillnader mellan de tre skolorna

Då vi har för avsikt att kortfattat kartlägga de intervjuade barnens sociala och demografiska skillnader, utifrån vilka skolor de tillhör, så anser vi att det är av stor vikt att påpeka undersökningen endast innefattar barnens egna uppfattningar om hur dessa ser ut. Det är med andra ord inte sagt att dessa förhållanden ser ut på följande sett, dock anser vi att barnens uppfattningar om vad deras föräldrar arbetar med kan vara nog så intressant som det verkliga faktumet, då även detta säger något om barnens föreställningar om sin egen omvärld.

På skolan på landsbygden fann vi att barnens föräldrars yrken varierade mycket. Då vi frågade *vad jobbar din mamma och pappa med?* blev det mest nämnda yrkena industriarbetare, fiskare och privattandläkare. Som tidigare nämnt är detta den enda skolan i bygden vilket bidrar till en större blandning av samhällsklasser.

På privatskolan angav nästintill alla barn att deras föräldrar arbetade med vad vi bedömer vara välbetalda yrken. Några vanliga yrken här var reklamare, restaurangägare eller affärsman.

På förortsskolan var det flera barn som inte visste vad deras föräldrar arbetade med, något som var ovanligt hos de två övriga skolorna. Detta kan tyda på att de är arbetslösa eller att föräldrarna är skilda och barnet endast bor hos den ena. Utav de barn som visste vad deras föräldrar arbetade med konstaterade vi att det nästan uteslutande var lågbetalda jobb som

barnen angav. Flera av barnen på förortsskolan anger även att den ena av deras föräldrar är arbetslösa. En majoritet av barnen på förortsskolan angav Volvo som arbetsgivare till sina föräldrar och andra vanligast angivna yrken var städare och sjuksköterska.

Vi tittade även på hur många syskon barnen hade för se om vi kunde urskilja några mönster, men detta lyckades vi inte med då vi inte hittade någon skillnad på de olika skolorna.

Att vi valde att jämföra vilka yrken som dominerade bland föräldrarna till barnen i de olika skolorna bygger vi på uppfattning att detta spelar roll i frågan om läsning av dagspress. Här kunde vi urskilja en skillnad i fråga om vilka hushåll som prenumererade på en dagstidning. Vi upptäckte en stor skillnad mellan de barn som angav att de hade tidningen hemma och ej, i förhållande till vad föräldrarna arbetade med, detta bland barnen i privatskolan och de i förortsskolan. Vidare upptäckte vi att samtliga som angav att den ena eller båda föräldrarna var arbetslösa saknade en dagstidning hemma.

På frågan om de hade dagstidning hemma (se bilaga 1) så svarade samtliga barn ifrån privatskolan ja. Utav barnen i skolan i förorten så svarade något färre att de hade dagstidning hemma, dock fortfarande en majoritet. I skolan på landet svarade hälften av barnen att de hade dagstidning hemma och hälften att de inte hade det. Detta ansåg vi vara överraskande då det inte finns någon konkurrens ifrån gratistidningar på landsbygden. Tidningen som vi tog med (Bohuslänningen) är även en väldigt populär lokaltidning som har hög läsning i orten som vi besökte. Skillnaden i hur många familjer som prenumererar kan bero på ekonomiska skillnader. I fallet med skolan på landsbygden kan det även bero på att föräldrarna där i regel är något yngre än de i storstaden (Nilsson:2005:147, Wadbring:2005:166-167).

7.9 Skillnader i uppfattningen om dagstidningen mellan de tre skolorna

När vi ställde resultaten från de olika skolorna emot varandra kunde vi urskilja mönster som tyder på skillnader mellan de olika skolorna. Vilka dessa är och vad de kan bero på kommer att presenteras i följande avsnitt.

På privatskolan var det hälften av barnen som anger en könsskillnad i bland vem som läser de olika tidningarna. Detta på frågan *vem i familjen läser de olika tidningarna?* eller *vad är det som gör tidningarna olika varandra?* (båda är följdfrågor på fråga 6 i intervjuguiden). Det var med andra ord en större andel av barnen på privatskolan som anger detta än på de övriga två skolorna. Privatskolan var även den enda utav de tre skolorna där några barn hade mammor som arbetade som hemmafruar. Detta kan vi tolka tyder på att barnen inom denna skola tillhör något mer könstraditionella familjer.

Utav de barnen som angav väder som exempel på vad en nyhet är eller på innehållet i dagstidningen så hörde majoriteten till skolan i förorten. Vi diskuterade om detta kan bero på att de talat mycket om väder på just denna förskola under den senaste tiden.

7.10 Relation mellan god kännedom och god uppfattning

Vi hade även för avsikt att försöka urskilja ett samband mellan barnens övergripande förståelsen av tidningen och vilka som hade dagstidningen hemma. De flesta av barnen anger att de har en dagstidning hemma och de flesta av barnen hade enligt vår bedömning oväntat mycket kunskap och åsikter om den samma, vi ville även undersöka om vi kunde urskilja några olikheter här mellan skolorna, vilket gav att tydligare definitioner av vad god kännedom innefattade.

Vi frågade lärarna på de förskolor vi besökte ifall de arbetade med TiS, varav samtliga svarade att de inte gjorde detta. På skolan på landsbygden berättade läraren dock att de använde sig av tidningar på andra sätt. På denna förskola klippte barnen ut bokstäver när de arbetade med alfabetet samt vid något de kallade för ”känslor-ord” där de klippte ut ord och bilder som förmedlade dessa känslor. De klippte även ut bilder då de gjorde collage inom olika aktuella teman t ex ”hösten”. Vid samtliga av dessa övningar använde sig förskolan av den aktuella dagstidningen Bohuslänningen, varav vi kan anta att barnen genom skolans verksamhet har fått god kännedom av denna. Även förortsskolan angav läraren att de använde sig av tidningar när barnen klippte ut bokstäver till sina egna namn samt när de ”pysslade”. Vilken tidning detta innefattade angavs inte. På privatskolan angav läraren att de inte brukade arbeta med tidningar alls. Däremot jobbade de mycket med böcker

För att få en bild av hur barnen själva uppfattade att de arbetade med tidningar i klassen så frågade vi de intervjuade barnen detta. Denna fråga var inte obligatorisk och ingår därför inte i intervjuguiden men förekom i de flesta fall ändå, då vanligen på följande vis; *brukar ni jobba något med tidningar i din klass?* Vid ett flertal tillfällen frågade vi även de barn som hade äldre syskon om dessa arbetade med tidningar som läxa (detta med syfte till TiS verksamhet) för att på så vis föra in barnen på liknande arbetsuppgifter. Så gott som samtliga av de barn i skolan på landsbygden som fick frågan *brukar ni jobba något med tidningar i din klass?* svarade ja och kunde ge exempel på detta. Utav barnen på förortsskolan var det mindre än hälften av de barn som fick frågan som svarade nej, några barn var här osäkra och svarade att det kanske gjorde det och några sa att det gjorde det förr men inte nu längre. Mer än hälften av barnen på förortsskolan ansåg med andra ord att de använde sig av tidningar i sin klass. Något barn kunde ge exempel på hur detta kunde gå till, som t ex följande citat:

F: *Brukar ni prata om nyheter i skolan?*

IP: *Nä*

F: *Brukar ni klippa ut saker och så?*

IP: *Ja en gång gjorde vi så här, buss, vad är en buss, var är det en buss? (demonstrerar genom att bläddra i GP)*

F: *Bilder på bussar eller?*

IP: *Ja bilder på, såhär, vi låtsas att detta är en buss (pekar på en bild i GP) och såhär ooh en buss! och så klipp klipp klipp (demonstrerar med en sax med handen)*

F: *Och så sparar ni det?*

IP: *Ja bara för att vi skulle visa att vi kunde hitta det i den.*

Pojke 6 år, Förortsskola

Utav de barn på privatskola som fått frågan *brukar ni jobba något med tidningar i din klass?* så svarade mindre än hälften ja, vanliga svar var här att *det gör det lite* samt att de *ibland klipper ut saker*. Likt detta citat:

F: *Jobbar ni något med tidningar i skolan?*

IP: *Nej, bara klipper i dom ibland*

Flicka 6 år, Privatskola

Detta bör förstås i relation till att läraren på privatskolan nämnt att de inte arbetade med tidningar i skolan.

Som tidigare nämnt så svarade samtliga barn ifrån privatskolan, något färre utav barnen i skolan i förorten och omkring hälften av barnen i skolan på landsbygden att de hade dagstidning hemma.

Dessa två aspekter, ifall barnen har tidningen hemma samt om de arbetar med tidningen i skolan, bidrar båda till att öka barnens kännedom om dagstidningen. Vi frågar oss härmed hur denna kännedom avspeglas i hur god uppfattning barnen har om dagstidningen på respektive skola. För att undersöka detta har vi valt att utgå från någon form av skala i form av *dålig kännedom*, *god kännedom* och *mycket god kännedom*. Vi bestämde därefter att då ingen av de två aspekterna uppnåtts (att en minoritet av barnen anger att de har tidningen hemma samt att en minoritet av barnen anger att de arbetar med tidningen i skolan) skulle detta ge dålig kännedom om dagstidningen. Om endast en av aspekterna uppnåddes (t ex att en majoritet av barnen angav att de hade tidningen hemma medan en minoritet av barnen anger att de arbetar med tidningen i skolan) så ger detta en god kännedom. Om båda aspekterna har uppnåtts så innebär det att barnen på denna skola överlag har en god kännedom om dagstidningen. Utifrån detta har vi gjort bedömningen att barnen inom samtliga skolor hade god kännedom om dagstidningen.

För att bedöma ifall uppfattningen kring dagstidningar var god så gjorde vi även här en skala med dålig uppfattning, god uppfattning och mycket god uppfattning. Detta bedömdes sedan utifrån två frågor; *barnens uppfattning om tidningen* och *barnens uppfattning om nyheter* (se *resultat och analys* ovan). En godkänd definition av tidningen räknade vi här svar som syftar på en dagstidning t ex *ett papper där man läser om vad som har hänt* medan ett dåligt svar var t ex endast *nått man läser*. För att svaret skulle bedömas som väl godkänt inom definitionen av nyheter så krävdes det att barnen gav ett eller flera korrekta exempel på saker som är nyheter, medan ett godkänt svar t ex var *något som hänt*.

När vi nu sammanställde dessa fann vi att på *skolan på landsbygden*, vilken hade en minoritet av kännedom genom hemmet och en majoritet av kännedom genom skolan, angav majoriteten av barnen en *dålig* definition av tidningen och även en *dålig* definition av nyheter.

På *förortskolan*, där en majoritet angav kännedom genom hemmet medan en minoritet angav en kännedom genom skolan, så svarade majoriteten *god* definition av tidningen samt *mycket god* definition av nyheter.

På *privatskolan*, där en majoritet angav kännedom genom hemmet medan en minoritet angav kännedom genom skolan, så svarade majoriteten *god* definition av tidningen samt *god* definition av nyheter.

Utifrån detta resultat kan vi bedöma att de två skolor med god till mycket god uppfattning om dagstidningen så har de intervjuade barnen en god kännedom om tidningen ifrån hemmet. Vi kan även utläsa att det enligt vår undersökning verkar väga tyngre att ha kännedom av tidningen från hemmet än från skolan då skolan på landsbygden hade majoritet av kännedom från skolan och trots detta angett dålig uppfattning om dagstidningen. Det bör även nämnas att på *förortskolan*, som visade sig ha den godaste uppfattningen enligt detta test, svarade hälften av barnen att de arbetade med tidningen i skolan, denna skola hade med andra ord med detta inräknat sammanlagt både högst kännedom och godast uppfattning, vilket tyder på att en relation mellan dessa två är trolig.

Här vill vi tillägga att trots att vi följt kodschema för denna uppdelning så bygger uppdelningen mellan bra och dåliga svar till stor del på vår egen personliga bedömning om dessa. Vi vill även påpeka att vi på inget vis hävdar att denna undersökning är möjlig att generalisera utan endast är ett resultat på hur det såg ut i detta specifika fall.

8.0 Slutdiskussion

Då vi tog oss an detta arbete var vi fulla av tvivel över hur resultatet skulle kunna tänkas falla. Våra förbestämda uppfattningar om barn i förskoleåldern var att de inte skulle kunna ha särskilt mycket att säga om vårt ämne. De personliga reflektioner vi haft under arbetets gång har präglats av att vi upplever att barnen haft överraskande goda kunskaper om dagstidningen.

Genom den teori vi arbetat med samt vårt empiriska resultat har vi kommit fram till att kontexten har betydelse i hur barn uppfattar, förstår samt ges möjlighet att ta del av medier. Barn skapar en egen mening i de medieutbud de omges med genom sina egna erfarenheter och världssyn. Genom detta finns det stora individuella skillnader över hur barnen uppfattar mediernas budskap. Valkenburg menar att barn idag är mer intelligenta och mogna än barn i tidigare generationer och är därför också intresserade av andra saker än förr (Valkenburg:2004:4). Vi anser att de barn vi intervjuar i denna undersökning samt deras generation innefattar helt andra förutsättningar för att förstå omvärlden än tidigare generationer. Världen har på många sätt krympt genom globalisering och nya kommunikationsmöjligheter som sträcker sig över nationella och kulturella gränser. Barn i dagens samhälle reser i större utsträckning än tidigare samt reser till mer främmande kulturer. Detta i kombination med att vårt eget samhälle blir allt mer mångkulturellt ger barnen helt andra möjlighet att lära sig förstå hur delar av världen skiljer sig åt.

Genom våra egna intervjuer tycker vi oss kunna utläsa att serietidningar inte är speciellt populära idag. Trots att en majoritet av barnen känner igen de serietidningar vi visat dem samt kan förstå serietidningens genre så anger endast något barn att de brukar läsa den eller få hem en serietidning på posten. Detta kan ställas mot Qvarsell, 1997, som anser att barn i sex – sjuårsåldern oftast anger barnböcker, serietidningar och TV som sina främsta mediala utval till ägna sig åt på fritiden (Qvarsell:1997:45). Då denna undersökning är gjord för lite mer än 10 år sedan anser vi att detta är något som har förändrats under det senaste decenniet. Vi tror snarare att barn idag på denna plats hellre hade angett dataspel eller tv-spel. Detta säger något om formen på medier som barnen väljer då de inte heller väljer tidningar gjorda för barn framför andra barninriktade medier. Dessvärre missade vi som tidigare nämnt att undersöka barnens övriga medieanvändning inom våra intervjuer, något som vi i efterhand anser hade

varit intressant och lärorikt att titta på. Om så var fallet, att elektroniska medier föredrogs av barnen framför tryckta medier, vilka möjligen kan vara lättare för barn att ta del av, så säger detta inte att dagstidningen för den delen måste te sig ointressant för barn i sexårsåldern. Som påvisat i resultatet så är dagstidningen överlägset det främsta mediet som barnen förknippar nyheter med. Rönnerberg anser att barn inte tilltalas eller intresseras av nyheter då de innefattar tråkiga människor och är utan rolig bakgrundsmusik och därmed blir kategoriserat som ett vuxenprogram (Rönnerberg:1997:25, Rönnerberg:1998:80). Här syftar Rönnerberg till nyheter på TV och huruvida detta stämmer vill vi ha osagt, vad vi däremot inte anser är att detta stämmer för nyheter i dagstidningen. Tvärtom anser vi oss ha hittat både teori och empiriska resultat som stödjer att nyheter är någon som intresserar och fascinerar vår aktuella åldersgrupp: barn i förskoleåldern (Diderichsen m.fl:1992:20-21 & 30 & 33, Pramling:1995:134-135).

Vi anser vidare att tidningen, och i detta fall dagstidningen kan förstås ur tre dimensioner. Den första dimensionen är den skrivna texten, denna kan vara svår eller omöjlig för barn i förskoleåldern att ta del av och förstå. Den andra delen är bilden och bildspråket, då en stor del utav tidningen består av bilder. Denna dimension är möjlig för barnen att ta till sig, och en viss del av det bildspråk som förmedlas kan barnen med enkelhet själva avläsa, dock inte med lika självklar förståelse och tolkning som en vuxen. Flera barn angav bilder som exempel på vad man kunde göra med tidningen eller på vad tidningen innehöll.

IP: En gång har jag sett att pappa läst om ett tåg som har kraschat

F: Jaha, i den där tidningen? (pekar på GP)

IP: Ja, och så var det en bild

F: Jaha

IP: Ja eller jag tror att han har läst det, men det var i alla fall en bild

Pojke 6 år, Förortsskola

Detta citat visar på att pojken kom ihåg en specifik nyhet genom den bild som hörde till. Antagandet att pappa läst den specifika nyheten kom av att han själv sett bilden.

Den tredje och sista dimensionen är den sociala kulturen som omger dagstidningen, detta innefattar de aspekter som hör till och rör tidningen i ett sammanhang. För den vuxna innebär dagstidningen aspekter som t ex statussymbol, avskärmning, identifikation och källa till gemenskap och samtal. Endast det sistnämnda skulle vi ange berör barn då dagstidningens innehåll för dem vanligen måste förmedlas verbalt från en annan (vuxen) person. Detta ger enligt vår tolkning att dagstidningen i högre utsträckning innebär en del av en social aktivitet för barn än för vuxna. Intresset för dagstidningen innefattar även att barnen får möjlighet att ta del av vuxenvärlden, vilket vi anser oss kunna urskilja vara något som fascinerar och engagerar barn i förskoleåldern. Vidare anser vi att de kontextuella aspekterna som påverkar t.ex. uppfattning och kännedom om dagstidningen är mer påtagliga för barn än de är för vuxna. En vuxen har större möjlighet att påverka sin omvärld och kan välja att ta del av ting som normalt inte ingår i det vardagliga mönstret, genom att t ex bryta en vana och köpa en tidning som hon normalt inte brukar läsa. Då barn inte själva är konsumenter av dagstidningen är barnens möjlighet att påverka dess förekomst inom deras omvärld mycket litet, vilket gör dem mer beroende av sin kontext.

8.1 Förslag på åtgärden och vidare forskning

Som sista avsnitt i denna uppsats vill vi bidra med våra egna förslag på vad vi saknat då vi tittat på tidigare forskning inom detta ämne. Vi upptäckte en del aspekter som vi anser vore mycket intressant att forska vidare på ifall vi haft större omfattning och mer tid till vårt förfogande. Slutligen har vi även för avsikt att ge några kortfattade förslag till vår uppdragsgivare om hur vi anser det vore möjligt för TiS att arbeta mot förskolan. Dessa förslag grundar vi på tidigare nämnd forskning samt resultat i vår egen empiriska undersökning.

Den teori vi hittat om ämnet visar på att man inom forskning kring barn och medier vanligen klumpar ihop barn till en homogen grupp, trots att dessa är i olika åldrar samt har olika demografiska egenskaper. Detta på ett helt annat sätt än hur forskare ser på vuxna

(Olesen:2003:15-17). Som vi upplever det så är detta ett problem inom barnforskning då de snarare skapar förvirring och en minskad förståelse för barnen än det motsatta. Här anser vi även i vårt empiriska resultat kunnat påvisa att det är möjligt att sociala och demografiska aspekter har betydelse vid medieanvändande och medietolkning även hos yngre barn.

Vi anser inte att vi genom denna undersökning har fyllt den lucka som återfinns för forskning om relationen mellan förskolebarn och dagstidningar då detta är ett tidigare relativt outforskat ämne. Vi anser dock att förskolebarn är en intressant grupp att forska vidare med då denna åldersgrupp innefattar annorlunda och intressanta funderingar samt att vi ansåg att barn i denna ålder hade en överraskande stor kännedom och förståelse om dagstidningen. Vi anser inte heller att resultatet av vårt empiriska material går att generalisera och översätta till svenska barn i allmänhet, då vår undersökning omfattade relativt få barn samt att urvalet inte kan sägas vara representant för den svenska befolkningen.

Enligt Sundin får barn en naturlig kontakt med dagstidningen då tidningen används i skolan, detta innebär dock en vilja från skolan och lärarna att integrera tidningen i undervisningen (Sundin:2004:13). Barnens vetgirighet och deras speciella tänkande ger mycket jobb åt de lärare som vill arbeta med TiS. En lärare som arbetar med TiS i åk 2 säger följande:

Kunskap är inget värd om barnen inte kan använda den. Detta ställer dock krav på läraren, som måste hålla sig informerad.

(Edfelt:1992:14)

Ett sätt som barnen skulle kunna arbeta med tidningen i skolan är att leta ord och bokstäver som de sedan klipper ut. Detta ges som exempel i en tysk undersökning vilken finns att läsa på TiS hemsida. I denna undersökning gavs det även exempel på hur barn arbetade med vädret. De pratade t.ex. om vad det var för väder ute samt lärde sig de olika vädersymbolerna som finns att hitta i tidningen. Barnen fick sedan leta efter symbolerna i tidningen. Vädret är något konkret och lätt för barnen att förstå och ta till sig. Denna undersökning kan vi koppla

till vår egen undersökning där många av barnen angav *vädret* som exempel på sådant de förstår och kan ta till sig ifrån tidningen (www.tidningeniskolan.se).

Det är lätt att anta att ett barn finner lite intresse i att läsa en dagstidning då kunskapen om innehållet i tidningen förmodligen är ganska låg. Dock kan detta förstås som ett sätt för barnen att inkludera sig själva i vuxenvärlden. Anledningar som barnen i våra intervjuer själva nämner när vi diskuterar varför de inte läser dagstidningen är att det är *för liten text, den är tråkig* och att den är *mer viktig för vuxna*. Ett sätt att få barnen mer intresserade av tidningen kan vara att göra en mer lättläst dagstidning som riktar sig specifikt till barn. Tidningen skulle då kunna innehålla mer bilder samt större text. En mer lättläst tidning skulle även kunna innehålla tävlingar och pyssel för att skapa större interaktivitet mellan tidningen och barnen. Ett förslag är även att inkludera fler artiklar i tidningen som handlar om barn då barn hellre tar del av medieinnehåll som skildrar andra barn, detta ger en större möjlighet att uppleva igenkännande (Rönnerberg:2008:155). Enligt Hadenius & Weibull läser människor det som speglar deras sociala situation och att man också är intresserade av att läsa olika saker beroende på vart i livscykeln man befinner sig (Hadenius & Weibull:2005:409). Det behöver dock inte nödvändigtvis vara en hel barntidning, utan kunde istället vara en del av dagstidningen i form av en barnbilaga eller bara en sida ägnat åt barnet.

Referenser;

Litteratur:

- Andersson Ulrika, 2005: *Att läsa eller inte läsa*. I Annika Bergström, Ingela Wadbring & Lennart Weibull (red), *Nypressat – Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Arnqvist Anders, 2007: *Barns språkutveckling*, Lund Studentlitteratur
- Buckingham David (red), 2002: *Small screens: television for children*, Leicester University Press
- Buckingham David, 2007: *Thats Edutainment – new media, marketing and education in the home*. I Karin M. Ekström & Birgitte Tufte, *Children media and consumption*, NORDICOM Göteborgs Universitet
- Bunkholdt Vigdis, 1994: *Från födseln till puberteten*, Lund Studentlitteratur
- Colin Stewart, Marc Lavelle & Adam Kowaltzke, 2001: *Media and meaning*, British Film Institute
- Diderichsen Agnete, Rabøl-Hansen Vagn, Thyssen Sven, 1992: *6 år – och på väg in i skolan*, Lund: studentlitteratur
- Doverborg- Österberg Elisabet, Pramling Ingrid, 1985: *Att förstå barns tankar – metodik för barnintervjuer*, Liber Utbildnings förlag
- Edfelt Åke W, 1992: *Tidningen lär barn läsa: en rapport om barns läs- och kunskapsutveckling med dagstidningen som läromedel*, Stockholm, Tidningen I Skolan
- Ekström Karin & Tufte Birgitte, 2007: *Children Media and Consumption – On the Front Edge*, NORDICOM Göteborgs Universitet
- Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena, 2007: *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts juridik
- Fahrman Monica, 1996: *Barns känslomässiga utveckling*, Lund : Studentlitteratur
- Hadenius Stig, Weibull Lennart, 2007: *Massmedier – En bok om press radio och tv*, Albert Bonniers förlag
- Holle Britta, 1982: *Normala och utvecklingshämjade barns motoriska utveckling*, Natur och kultur
- Johnsson-Smaragdi Ulla, Jönsson Annelis, 1999: *Skolans problembarn – Medier och uppväxtmiljö*. I Christa Lykke-Christensen, *Börn, unge og medier*, NORDICOM Göteborgs universitet

- Kundanis Rose M., 2003: *Children, Teens, Families, and Mass Media – The Millennial Generation*, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data
- Livingstone Sonia, Holden J. Katharine, Bovill Moira, 1999: *Children´s Changing Media Environment – Overview of a European Comparative Study*. I Cecilia von Feilitzen och Ulla Carlsson: *Children and Media – Image Education Participation*, NORDICOM Göteborgs universitet
- McQuail Denis, 2005: *Mass Communication Theory*, British Library Cataloguing in Publication data
- Nilsson Åsa 2005: *Tidningsläsandets åldrar och generationer*. I Annika Bergström, Ingela Wadbring & Lennart Weibull (red), *Nypressat – Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet
- Olesen Jesper, 2003: *Why Do We Study Children´s Media Use the Way We Do? - Discussions on Methodological Reflexivity*. I Ingegerd Rydin (ed.), *Media Fascinations – Perspectives on Young People´s Meaning Making*, NORDICOM Göteborgs universitet
- Pramling Samuelsson Ingrid, 1995: *Förskolebarn och livsfrågor*, Göteborgs universitet
- Rönnerberg Margareta, 1997: *TV är bra för barn*, Ekerlids Förlag, Falun
- Rönnerberg Margareta, 1998: *Moralbilder: om medieetik, våld och debattporr*, Uppsala Filmförlaget
- Rönnerberg Margareta, 2006: *"Nya medier" - men samma gamla barnkultur?*, Uppsala : Filmförlaget
- Rönnerberg Margareta, 2008: *Hur upplever barn i åldern 1,5-2,5 år tv?* I Rönnerberg Margareta (red) *Blöjbarnsteve. Om hur barn under 3 år upplever TV och leker med fjärrkontroll*, Filmförlaget, Uppsala
- Strasburger Victor C. & Wilson, Barbara J., 2002: *Children, Adolescents, & the media*, California, Sage Publications, inc
- Sundin Ebba, 1999: *Barns tankar om en lokal morgontidning i Sverige*, i Christa Lykke-Christensen *Börn, unge og medier*, NORDICOM Göteborgs universitet
- Sundin Ebba, 2004: *Seriegubbar och terrorkrig – barn och dagstidningar i ett förändrat medielandskap*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet
- Tufte Birgitte, 1999: *Media Education in Europe. With Special Focus on the Nordic Countries*. I Cecilia von Feilitzen och Ulla Carlsson: *Children and Media – Image Education Participation*, NORDICOM Göteborgs universitet

- Valkenburg Patti M., 2004: *Children's responses to the screen : a media psychological approach*, Lawrence Erlbaum Associates
- Wadbring Ingela, 2005: *Strukturer och kulturer*. I Annika Bergström, Ingela Wadbring & Lennart Weibull (red), *Nypressat – Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet
- Wadbring Ingela, Weibull Lennart, 2005: *Dagstidningen i ett femtioårsperspektiv*. I Annika Bergström, Ingela Wadbring & Lennart Weibull (red), *Nypressat – Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet
- Westling Karolina, Sjögren Olle, 2008: *Blöjpojken, grävmaskinen och genusbygget – En tvååringssamspel kring sandlådan och tv-rutan*. I Rönnberg Margareta (red), *Blöjbarnsteve. Om hur barn under 3 år upplever Tv och leker med fjärrkontroll*, Filmförlaget, Uppsala
- Wood David, 1999: *Hur barn tänker och lär*, Lund : Studentlitteratur
- Qvarsell Birgitta, 1997: *Barn, kultur och inläring – om skolbarns utvecklingsuppgifter i ett mediasamhälle*, 3:e upplagan, Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet

Rapport:

- Mathias A. Färdigh, 2008: *Svensk dagstidningsläsning 1986-2007*, Dagspresskollegiet, Göteborgs universitet

Broschyr;

- Jacobson Maria, 2005: *Young People and Gendered Media Messages*, NORDICOM, Göteborgs universitet
- Torfinn Helena, 2002: *children ethics media*, Save the Children Sweden

Websidor:

www.tidningeniskolan.se

Arbetets titel är ett citat från en intervjuad flicka, 6 år, Förortskolan

Bilaga 1

Intervjuguide

Barns föreställningar om dagstidningar

1. Vad heter du?

--- Börja inspelning -----

2. Hur gammal är du?

3. Vad jobbar dina föräldrar med?

Mamma:.....

Pappa:.....

4. Vad vill du jobba med när du blir stor?

5. Vet du vad en tidning är? Berätta för mig (med egna ord) vad du tror. Vad är skillnaden mellan en tidning och en bok?

6. (Ta fram och visa tre olika tidningar, en dagstidning, en veckotidning i form av ett modemagasin och en serietidning för barn.) Fråga om vilka skillnader som barnen finner mellan de olika tidningarna. Vad gör dem olika?

7. Vad kan man göra med en tidning?

8. Har ni en tidning hemma hos er?

9. Vart kommer tidningen ifrån tror du?

10. Vem gör tidningen?

11. Har nu några syskon? Är de större eller mindre, vet du hur gamla är de?

12. Vem är det som läser tidningarna? (Använd de olika tidningarna som exempel, t ex vem i familjen läser vilken tidning.)

13. Kan du själv läsa?

14. Om ni har tidning hemma, brukar du då titta i den? (Är den t ex rolig eller tråkig, eller andra uppfattningar)

15. Vad tror du att en nyhet är? (I vilken av de tre tidningarna hittar man nyheter, om detta inte redan har diskuterats)

16. Brukar ni prata om nyheter hemma eller i skolan?

Tack för hjälpen!

Från fråga sex kommer de tre olika tidningarna ligga framme på bordet så att barnen kan använda dem i sina tankegångar och svar. Barn som är blyga och tysta kan även använda sig av att peka på tidningarna ifall de har svårt att svara på frågorna.

Innan intervjutillfället sker en kortare presentation av oss där vi pratar om vad en intervju är inför klassen samt visar diktafonen som kommer att användas under intervjun.

Bilaga 2

Hej!

Vi är två tjejer som skriver vårt examensarbete (tidigare C-uppsats) i Medie- och kommunikationsvetenskap, Journalistiska institutionen på Göteborgs Universitet.

Vi har tillsammans med ansvarig lärare bestämt att besöka ert barns skola för att utföra enskilda intervjuer med barnen rörande deras föreställningar om dagstidningar.

För att ert barn skall kunna medverka behöver vi ett skriftligt godkännande ifrån målsman. Längst ned på denna sida finner ni en ruta att kryssa i. På följande sida kan även den som är intresserad ta del av utkastet till vårt PM för uppdraget.

Vi är väldigt tacksamma för er hjälp!

Kontakt

Om ni undrar över något är ni välkomna att kontakta oss på följande nummer:

Maja Norin 031-711 8006

076 242 38 75

maja@mysterymachine.se

Therese Blomqvist 073 994 51 09

blomqvisttherese@hotmail.com

Härmed intygar jag/vi att mitt/vårt barn får delta i en intervju som genomförs på uppdrag av Göteborgs Universitet

Jag vill ej att mitt barn skall delta i en intervju

underskrift _____

Utkast från PM

Vårt uppdrag

Vårt syfte är att undersöka vad barn i förskoleåldern har för uppfattningar och föreställningar om dagstidningar.

För att nå barn i förskoleåldern kommer vi att besöka tre förskoleklasser på tre olika skolor. För att få en bredd i valet av förskoleklasser tänker vi besöka en skola i centrala Göteborg, en skola i förorten av Göteborg samt en skola på landsbygden. Inom förskoleklasserna har vi för avsikt att intervjua 10-25 barn på respektive skola.

Vi vill helst intervjua barnen enskilt i en avskild och lugn miljö. Intervjuerna tar ca 5-10 minuter. Innan intervjuerna kommer vi att göra en kortare presentation av oss själva samt prata med barnen lite om vad en intervju är. Självklart är intervjuerna anonyma och barnens namn kommer inte att spelas in eller förekomma i resultatet. Vi kommer även att skriva på ett tystnadslöfte innan vi går in i skolan. För att vi skall få så genuina och riktiga svar som möjligt så uppskattar vi om ni inte förbereder barnen genom diskutera dagstidningar mer än vanligt, både i hemmet och i skolan.

Tidningen i Skolan

Denna uppsats är utsatt på uppdrag av Tidningen i Skolan (TiS). TiS verksamhet vänder sig till lärare och har i uppgift att hjälpa skolan med undervisningen om och med dagstidningar. TiS har som uppgift att nå ut till skolelever ifrån förskolan till vuxenutbildning.

Verksamheten har funnits i Sverige sedan 1963 och TiS har idag sin motsvarighet i mer än 30 länder över hela världen. Bakom Tidningen i Skolan står Tidningsutgivarna och dess medlemmar, Sveriges dagstidningar.

I nuläget arbetar inte Tidningen i Skolan (TiS) strukturerat mot förskolan då de inte har någon uppfattning om hur förståelsen och kännedomen av dagstidningar hos barn i denna åldern ser ut. Denna typ av undersökning har tidigare inte genomförts och ett kunskapsunderlag saknas därför. Detta underlag behövs för att veta hur det är möjligt att arbeta med barn i förskoleålder. Med detta som utgångspunkt vill nu TiS få en studie utförd om hur barn i förskoleåldern uppfattar dagstidningar.

